

Catalunya Cristiana

Setmanari d'informació
i de cultura religiosa
ANY XLIV | NÚM. 2283
2,90€ | 18 JUNY 2023

Intel·ligència artificial: disrupció inquietant

El Vaticà proposa regular la cursa desbocada de la IA amb l'«algorètica» i vetllar perquè no s'accentuin les desigualtats

EDITORIAL I EN PRIMER PLA (P 5 | 8-12)

El cardenal Zuppi neda a contracorrent de la guerra a Ucraïna

P 14-15

La petjada catalana a Terra Santa

P 16-17

El Nen Jesús de Betlem és de factoria catalana.

Catalunya Cristiana

Subscriuiu-vos-hi

DESITJO SUBSCRIURE'M AL SETMANARI CATALUNYA CRISTIANA DURANT UN ANY (51 NÚMEROS)

Nom

Cognoms

Adreça

Població

DP

Tel.

NIF

A/e:

Edició paper 145€

Edició digital 90€

Edició en català

Edició en castellà

FORMA DE PAGAMENT

Únic pagament per any

Dos pagaments semestrals

Xec nominatiu que adjunto

Domiciliació bancària (ompli ordre adjunta)

NOM COL·LABORADOR

Senyors, els prego que, a partir d'ara, i fins nou avís, carreguin al meu compte els rebuts que els presentarà Fundació Catalunya Cristiana per la meva subscripció al setmanari CatalunyaCristiana.

Titular

IBAN

ENTITAT

OFICINA

DC

COMPTE

DATA (DD/MM/AA)

Lliureu aquesta butlleta a:

Catalunya Cristiana

(Departament de Subscripcions)

Comtes de Bell-lloc, 67-69

08014 Barcelona

Conforme al que disposa l'article 6 de la llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, autoritzo Catalunya Cristiana a incloure les meves dades personals al fitxer informàtic d'aquesta entitat així com a tractar-les, per tal de rebre informació periòdica de les seves activitats. En qualsevol moment el titular podrà exercir els drets d'accés, rectificació i cancel·lació, així com oposar-se al tractament de les seves dades adreçant-se a Catalunya Cristiana amb domicili al carrer Comtes de Bell-lloc, 67-69, 08014 Barcelona.

Signatura del titular

Catalunya Cristiana

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol
i Andorra: 145 €
Gibraltar i Portugal: 145 €
Resta d'Europa: 222,99 €
Amèrica i Àfrica: 254,19 €
Àsia i Oceania: 325,43 €

Membre de **appec**
editors de revistes i digitals
Associació de Publicacions
Periòdiques en Català

 El setmanari rep l'ajut de la
Generalitat de Catalunya

Director: *Òscar Martí Navarro*
Consiliari: *Mn. Miquel Ramón Fuentes*
Sotsdirectora: *Carne Munté Margalef*

Redactors: *Miquel Àngel Codina, Macià
Grau, Rosa M. Jané, Joan Andreu Parra*
Lingüista: *Montserrat Pibernat*
Fotògraf: *Agustí Codinach*

Col·laboradors d'aquesta setmana:
*Eloi Aran, PJ Armengou, Jaume Balateu,
Pilarín Bayés, Agustí Borrell, Josep Àngel
Colomé, Juanjo Fernández, Simón Gar-
cía-Ventura, Antonio Gil, Eduard Llorens,
Rosa Majoral, Ignasi Miranda, Josep Miró
i Ardèvol, Viqui Molins, Glòria Monés,
Rodrigo Moreno, Consol Muñoz, Francesc
Nicolau, Joan Pallarès-Personat, Maribel
Pou, Quique, Peio Sánchez, Valentí Serra,
Sebastià Taltavull, Nora Vela*

Redacció, administració, publicitat
i promoció:
C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014
BARCELONA
Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

redaccio@catalunyacristiana.cat
administracio@catalunyacristiana.cat
publicitat@catalunyacristiana.cat
subscripcions@catàlunyacristiana.cat

Fundadors: *Mn. Joan E. Jarque*
i *Mn. Francesc Malgosa*

Edita: *Fundació Missatge Humà i Cristià*

Administració: *Isabel Giralt (comptabilitat),
Dídac Campos (subscripcions)*

Autoedició i compaginació:
Joan Pàmies

Impressió: *Impressions Intercomarcals, SA*
Ctra. C-1.411, Km 34. Polígon industrial El
Cementiri.
Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272
SANT FRUITÓS DE BAGES

Dipòsit Legal B 14.387/79

ISSN català: 2938-2238
ISSN internet: 2938-2254

*Les opinions expressades pels
nostres col·laboradors no reflecteixen
necessàriament la d'aquest setmanari*

Sumari

04
La setmana

05
Editorial

06
Opinió

08
En primer pla

13
Vida eclesial

26
L'entrevista

30
Carta dominical

32
Bíblia

34
Litúrgia

36
Espai lectors

38
Societat

46
Agenda

47
Des del carrer

Antoni Matabosch presenta el llibre de memòries «La penúltima paraula»

PÀGINA 18-20

Nova responsabilitat vaticana d'Armand Puig

PÀGINA 21

PÀGINA 26
Jordi Pigem, autor de «Tècnica i totalitarisme»

PÀGINA 47
José María Castillo, sacerdot i teòleg granadí

La setmana en tuits

ELOI ARAN
@ELOI_ARAN

08/06/2023

Fundació Escola Cristiana de Catalunya

Mercè Galceran Blanch va morir dilluns passat als 103 anys a Alòs de Balaguer. Sent religiosa a Colòmbia va fundar una llar per a moribunds a Quibdó, una ciutat molt pobra, on hi ha «el barrio de las Mercedes» amb el seu nom. Una vida digna de pel·lícula. Tornada a BCN per motius de salut, va deixar l'orde i va ser infermera, acollint tothom i dedicant-se sempre a la salut dels altres, especialment els vellejats del poble, des del silenci del quotidià. ACS

CARLOS TRUJILLO
@CTRUJILLOT77

08/06/2023

Membre de la Comunitat de Sant'Egidio

Avui la Comunitat de Sant'Egidio obre una casa a Madrid per a l'acollida de les persones sense llar, dels

migrants, dels ancians sols, de les famílies en necessitat, dels infants de les escoles de la Pau. En el cor de Madrid, una casa per viure la fraternitat #FratelliTutti

MARIA JOSÉ VALIENTE
@MAJOSEVN

05/06/2023

Psicòloga

De la mateixa manera que els pares/mares demanen als mestres que els alumnes facin els treballs a l'escola i no responsabilitzin els pares dels deures per casa, els mestres poden demanar als pares/mares que els eduquin a casa i no responsabilitzin els mestres de la seva educació

JORDI SERRACANT CARRÉ
@JORDISERRACANT

02/006/2023

Llicenciat en ADE, Humanitats i Dret No sé si som conscients de la quantitat de gent que equipara la mainada amb el quisso o el gat i sense despenjar-se. A mi és quelcom que em repugna. I sí, he tingut gos però ni a punta de pistola jugaré en aquesta lliga

Escollat a Ràdio Estel

IGNASI MIRANDA

El Papa, operat amb èxit

El Papa va ser operat el 7 de juny d'una «hèrnia incisional que li havia provocat un patiment els últims mesos en forma de dolorosa i progressiva síndrome suboclusiva intestinal», cosa que feia augmentar el risc d'obstrucció als budells. Així ho va explicar Sergio Alfieri, el cirurgià que va dirigir la intervenció de tres hores. Des que la Santa Seu va revelar l'ingrés hospitalari, programat uns dies abans, Ràdio Estel va tractar la informació de manera prioritària, principalment en els butlletins informatius, en la part d'actualitat del programa *El matí* amb Pol Marsà i des de l'espai *Sense distància*.

El metge va confirmar, el mateix 7 de juny al vespre, que «tot havia sortit bé, que el Sant Pare estava despert» i que «fins i tot va fer broma» de seguida. Igualment va assegurar que «no té altres malalties». Alfieri va confirmar que «l'operació es va fer amb anestèsia general per atacar l'hèrnia incisional». L'equip mèdic va anar informant també que els primers dies postoperatoris van ser molt positius, en un període hospitalari previst, com a mínim, fins al 18 de juny.

L'efemèride de la setmana

19 de juny del 2009: mor l'antic jesuïta i cooperant humanitari a l'Índia, Vicent Ferrer

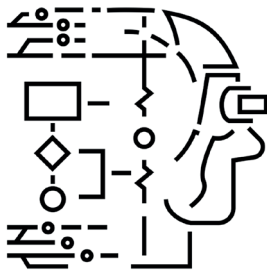

Zoom

MACIÀ GRAU

El delegat de la Companyia de Jesús a Catalunya (nomenat recentment provincial d'Espanya), Enric Puiggròs, ha anunciat noves accions dirigides a la cura de les víctimes i a la investigació dels casos d'abusos ocorreguts en el passat als col·legis jesuïtes de Catalunya. Una de les més importants és la contractació del Bufet RocaJunyent, que ja està treballant amb la Companyia. Després de demanar perdó a les víctimes pel patiment causat, Puiggròs ha manifestat que és prioritari evitar que es puguin repetir els errors del passat.

Invasió algorítmica?

Aquesta setmana parlem d'Intel·ligència Artificial. És el tema en voga i en boca de tothom. La tecnologia va tan ràpid que gairebé no ens dona temps a fer-ne una reflexió en profunditat. Ens va passar amb la irrupció de les pantalles a casa i a l'escola, en edats cada vegada més primerenques. Ens faltava reflexió prèvia i ara hi ha països com Suècia que fan passes enrere. Recordem també campanyes com la que impulsa la pedagoga Anna Ramis *De 0 a 3 pantalles res*, per alertar les famílies de la nocivitat d'un accés prematur a les pantalles. Però és que les dades de l'últim PIRLS (estudi internacional de progrés en comprensió lectora) són més que preocupants: la comprensió lectora dels infants de primària cau 7 punts en cinc anys. Catalunya registra una de les pitjors dades del conjunt de l'Estat.

La Intel·ligència Artificial també està encenent totes les alarmes i preocupant les persones i els països. Estem assistint a una barreja de prudència, escepticisme i temor.

No únicament hi ha en perill múltiples llocs de feina sinó les mateixes bases de l'existència humana. Precursors com Elon Musk han signat un manifest, publicat per l'Institut per al Futur de la Vida, en què demanen que es posi en pausa el desenvolupament dels models d'intel·ligència artificial més avançats fins que es puguin desenvolupar i aplicar protocols de seguretat comuns per a aquests dissenys.

Els impulsors en demanen una moratòria mentre els països s'apressen a

crear protocols i normatives. I mentrestant anem jugant i sorprenent-nos davant d'imatges creades amb IA com la del papa Francesc amb un monopati o abillat amb un abric enorme. Neil Postman, al seu llibre *Divertim-nos fins a morir* (1990), alertava dels perills de la televisió. Ara el risc és el de divertir-nos fins a morir mentre juguem amb el ChatGPT.

En el Primer Pla d'aquesta setmana, Ulises Cortés, catedràtic d'IA a la Universitat Politècnica de Catalunya, destaca que «com qualsevol tecnologia utilitzada per al bé comú, és una meravella». I Leticia Soberón, consultora i membre del Dicasteri per a la Comunicació, recorda que «la responsabilitat sobre l'ús de qualsevol invent es juga a cada cor humà, però també a les lleis».

A qui també donem veu aquesta setmana és a Jordi Pigem, escriptor i filòsof, autor de *Tècnica i totalitarisme* (Fragmenta), que posa en qüestió la sigla Intel·ligència Artificial —«la intel·ligència artificial és tan intel·ligència com una flor artificial és una flor»— i proposa canviar-la per Invasió Algorítmica, «perquè a través dels algoritmes s'envaeix la nostra privacitat, les nostres relacions, les nostres feines i tot el que constitueix la cultura i la societat humana».

Sens dubte que la dimensió espiritual i la religió pot ser recer davant la Invasió Algorítmica, però no per tancar-nos ni amagar-nos sinó per recordar-nos i recordar als altres qui som i la nostra essència de fills de Déu.

LA SAL DE LA TERRA

Refugi climàtic

Amb l'objectiu de pal·liar els efectes de la calor en les persones més vulnerables a la ciutat de Lleida, Arrels Sant Ignasi ha decidit esdevenir un refugi climàtic ampliant els horaris d'atenció a Arrels Centre Obert, el seu centre de dia per a persones en situació de sense llar. La motivació és que les persones que no tenen on anar puguin refugiar-se de la calor del carrer al migdia (en el període en què les temperatures són més altes).

Per tal de poder ampliar l'horari del centre de dilluns a divendres de 14h a 17h i també els caps de setmana de 13h a 17h des del juny al setembre, fan falta com a mínim 10.000 €. I per aquest motiu, Arrels Sant Ignasi fa una crida a la solidaritat de la societat lleidatana i, per tant, a col·laborar per poder oferir un espai de refugi i caliu per a aquells i

aquelles en situació de sense llar.

Durant els darrers anys s'ha pogut observar un augment de les temperatures a escala global, a Lleida han arribat a superar els 40 graus a l'ombra. Aquesta calor excessiva comporta una pujada de la mortalitat especialment en els grups més vulnerables de persones, sigui per la seva situació socioeconòmica o per la seva condició, edat o salut i, per tant, pateixen més directament aquests efectes de la calor.

La previsió és que a causa dels efectes de la crisi climàtica la freqüència i la intensitat de les onades de calor augmentin. En aquests moments hi ha una onada de calor cada quatre anys de mitjana, i s'estima que aquesta freqüència augmenti.

Davant d'aquest panorama, cal fer un canvi i adaptar-se a les noves temperatures, però és una tasca di-

ROSA MAJORAL

Directora d'Arrels Sant Ignasi

fícil per a les persones que no tenen un sostre on refugiar-se de la calor, la pujada de temperatures es converteix en un fet insuportable i, fins i tot, letal. Una de les solucions més eficaces per combatre aquestes temperatures és la d'oferir serveis de refugi climàtic.

Un refugi climàtic és un espai que proporciona confort tèrmic a la població, a la vegada que es mantenen altres usos o funcionalitats. Aquests espais estan especialment dirigits a persones vulnerables a la calor i al fred.

La motivació és que les persones puguin refugiar-se de la calor del carrer al migdia

JOSEP ÀNGEL COLOMÉS

Comunicador

Les xarxes socials són com les places, els nous fòrums, els entorns on la gent ja no només passa l'estona sinó que també s'informa, es forma i es comunica.

Aquesta és una gran oportunitat per als cristians perquè podem donar a conèixer la millor notícia, la que no caduca: que Jesús ressuscitat ens estima a cadascun personalment i ha vingut perquè tinguem vida en abundància.

Per aquest motiu, les entitats i persones d'Església poden crear continguts a les xarxes i arribar a moltes persones. Un exemple de l'àmbit civil ho pot il·lustrar. El comunicador i humorista Àngel Martín fa ja uns quants anys que crea un informatiu matinal per estalviar temps, de 140 segons o, el que és el mateix, 2 minuts i 20 segons. Aquest informatiu, on només surt

PUNT DE VISTA

Els nous comunicadors

ell destacant unes 20-25 notícies d'actualitat, el puja a dos quarts de vuit del matí a Instagram (amb una audiència d'unes 250.000 persones al dia), a Twitter (uns 40.000 espectadors al dia), a Youtube (uns 34.000 al dia), a TikTok (uns 30.000 al dia), a Spotify, a Ivoox com si fos un pòdcast (uns 1.300 espectadors al dia)...

Quantes entitats, comunicadors o mitjans d'Església podrien seguir un model semblant? De fet, un exemple, entre molts, que ja evangelitza a les xarxes és *l'influencer* catòlic Pep Borrell (el podeu

escoltar al pòdcast *Taula compartida* de Ràdio Estel del 4 de maig i trobar-lo a Instagram). Espòs i pare de família, ha fet el llibre *Bailar en la cocina* per ajudar parelles a consolidar la seva relació i animar-les a viure en plenitud el matrimoni (una meravella de document).

Per Instagram, potser la plataforma juntament amb TikTok amb una audiència més gran actualment, Pep Borrell crea molt bon contingut sobre temes de festeig i matrimoni amb xerrades, missatges, etc. Un exemple de laic que s'ha llançat a la piscina. N'hi ha molts d'altres que també ho han fet. Enhorabona. Són els nous comunicadors d'avui. I com Pep Borrell, no cal començar amb 20 anys. Ell que passa la cinquantena ho fa amb un entusiasme que s'encomana. Ànims!

Pep Borrell crea molt bon contingut sobre temes de festeig i matrimoni

Un estiu enriquidor per a tots

CARDENAL JOAN JOSEP OMELLA OMELLA
Arquebisbe de Barcelona

«El Déu Trinitat és comunió d'amor i la família és el seu reflex vivent», ens diu el papa Francesc a la seva exhortació apostòlica *Amoris laetitia* (AL 11). Sens dubte, la defensa de la família és un objectiu i una prioritat per a l'Església. El benestar de les persones i de les famílies és un indicador del benestar de la societat. I ara que arriba l'estiu les famílies fan molts plans. És una oportunitat per canviar rutines, descobrir, aprendre i, en definitiva, per gaudir de la família.

El ventall de possibilitats per gaudir de l'estiu és ampli, especialment per als més petits. Malauradament, en aquesta estació no totes les famílies tenen les mateixes oportunitats, moltes famílies vulnerables estan condemnades a sobreviure i no poden gaudir de l'estiu com voldrien. Certament, els infants són la baula més feble en la cadena de víctimes de l'exclusió social, que s'ha disparat per la inflació dels preus al consum. Molts nens i nenes no poden fer activitats educatives i de lleure fora de l'horari lectiu, perquè les seves famílies no poden pagar-les. A l'estiu, la xarxa social que protegeix aquests infants durant el curs disminueix.

És per això que, un any més, la Fundació Pere Tarrés, entitat de l'Església arxidiocesana de Barcelona, duu a terme la campanya «Cap infant sense colònies». Aquesta iniciativa vol garantir l'accés a les activitats de lleure a l'estiu a més de sis mil infants en situació de vulnerabilitat a través d'un programa de beques.

Cal aplaudir aquesta obra diocesana i la feina de moltes parròquies i insti-

tucions que treballen perquè l'estiu sigui un temps d'esbarjo i descans, però també un temps educatiu i obert a Déu sobretot, a través de les colònies, els campaments i els casals per als infants, adolescents i joves.

Com ens diu una mare d'una nena del Raval de Barcelona, que rep l'ajut de la Fundació Pere Tarrés, «els nens han d'estar amb altres nens, jugar, divertir-se, conèixer altres infants. Als casals hi ha nens i nenes de moltes nacionalitats i això m'encanta, perquè aquesta convivència enriqueix molt la persona».

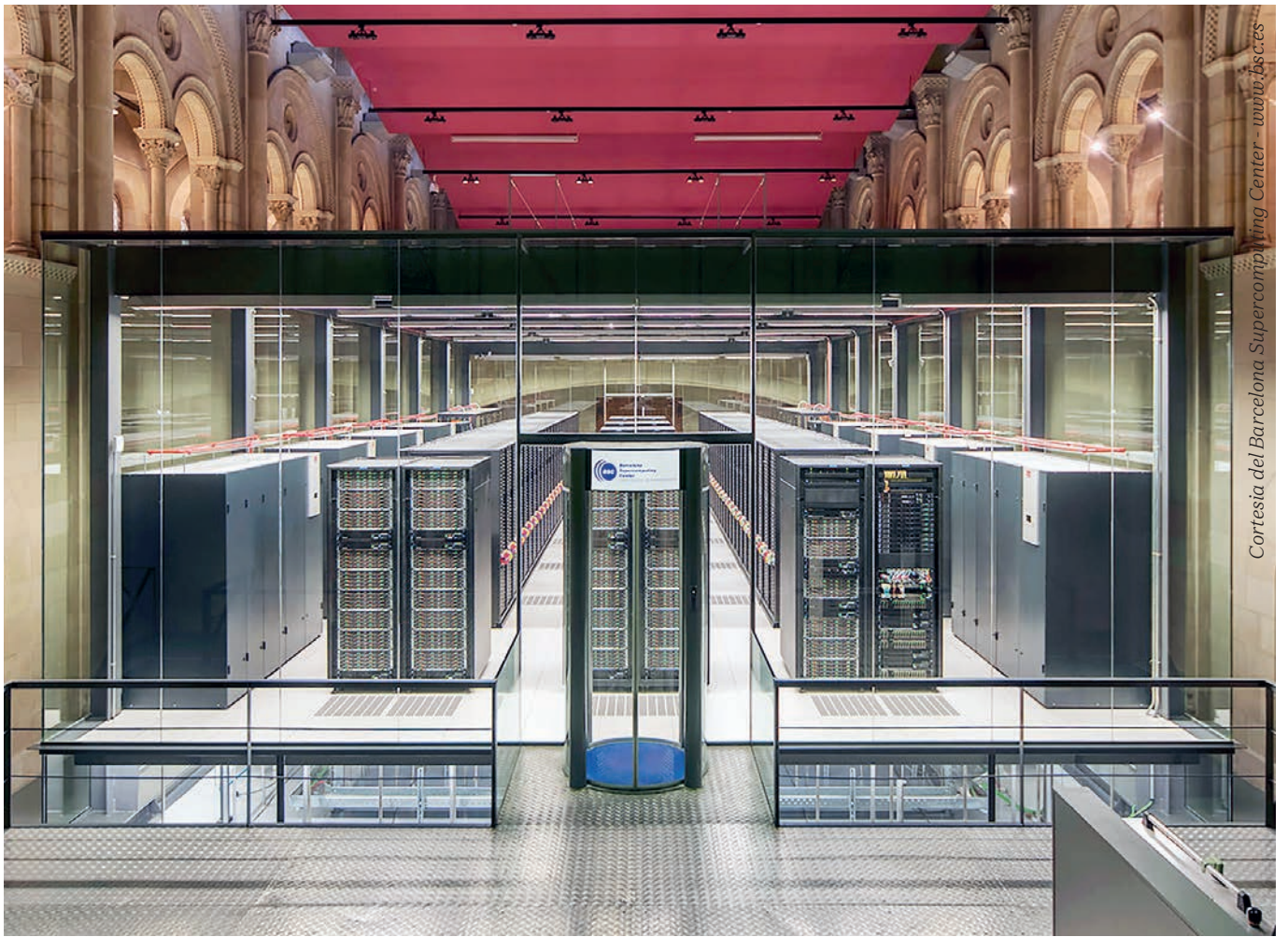
Moltes famílies beneficiàries d'aquestes beques viuen situacions precàries des del punt de vista laboral i de l'habitatge. Disposen de pocs recursos per a l'alimentació, per a les seves necessitats bàsiques i fins i tot per comprar roba. El 75% d'aquests infants es troben al llindar de la pobresa.

La iniciativa de la Fundació Pere Tarrés ofereix un estiu enriquidor des d'un punt de vista humà i espiritual. La majoria d'aquests infants, si no participessin en aquests casals o colònies, estarien tancats a casa o desatesos pel carrer durant tot l'estiu.

Benvolguts germans i germanes, donem gràcies a aquesta entitat social de l'Església i a totes les persones que, amb el seu temps i amb la seva col·laboració econòmica, ajuden a fer possible aquest projecte. I també donem gràcies a tantes parròquies que fan possible que els infants, els adolescents i els joves tinguin uns dies de convivència, oci i aprenentatge, i així promoguin el benestar de les famílies.

IA, la nova promesa de la tecnologia

La popularització de les intel·ligències artificials dibuixa un present i un futur amb més interrogants que esperances

Cortesia del Barcelona Supercomputing Center - www.bsc.es

La capella de Torre Girona acull el supercomputador MareNostrum, el més potent d'Espanya.

RAMON LÓPEZ DE MÁNTARAS
«En quatre o cinc anys pot haver-hi una hibridació amb el coneixement o la intel·ligència simbòlica que permetrà incorporar capacitat de raonament, de planificació»

El supercomputador Hal 9000 decidint pel seu propi compte en contra del criteri de la tripulació (*2001: Una odissea de l'espai*) i altres escenaris distòpics com els descrits a la saga *Matrix*, entre molts altres, estan fermament incrustats en l'imaginari col·lectiu i fan rebre amb una barreja de prudència, escepticisme i temor els avenços cada cop més accelerats de les *intel·ligències* artificials. I ens hi referim expressament en plural perquè són diverses les línies de desenvolupament i aplicació.

Parlem, però, d'un concepte que neix el 1956 de la mà de John McCarthy quan amb altres col·legues especulen sobre si la intel·ligència requeria o no d'un substrat biològic. En aquestes gairebé set dècades, la intel·ligència artificial (IA) ha seguit cicles caracteritzats per «grans expectatives, frustració, hivern (o falta de finançament)», explica una de les eminències d'aquesta ciència, el professor català Ramon López de Mántaras, que va dirigir fins al 2019 l'Institut d'Investigació d'Intel·ligència artificial (IIIA) del CSIC, amb seu a la Universitat Autònoma de Barcelona (*Vilaweb*, 15/03/2023).

L'actual primavera de la IA ve donada, en bona part, per l'aposta milionària que han fet les grans operadores tecnològiques, Microsoft i Google, amb avantatge per a la primera en haver posat a l'abast dels usuaris el ChatGPT (de l'empresa Open AI, on Microsoft ha invertit 1.000 M de dòlars i n'ha compromès 10.000 més) abans que Bard. ChatGPT, en boca de tothom, ha estat l'aplicació més ràpidament adoptada de la història (més de 100 milions d'usuaris actius al cap de dos mesos de llançar-la; TikTok va trigar-ne nou a aconseguir-ne tants o Instagram dos anys i mig, segons un informe del banc UBS).

Estem parlant d'una tecnologia molt sofisticada que adopta la forma d'un xat deliberatiu al qual se li proposen temes o qüestions sobre les quals ofereix una resposta basada en el càlcul de probabilitats de la següent paraula. És, a més, una tecnologia que s'alimenta de l'immens repositori de dades que és internet i s'entrena (gratuïtament) per part dels usuaris que la fan servir. «Tenim un ens o un organisme no antropomòrfic que està utilitzant dues propietats humanes: el pensament (encara en una

ULISES CORTÉS
«A Catalunya hi ha una comunitat de IA molt potent, que treballa pel bé comú. Amb poques aplicacions militars o policials»

LETICIA SOBERÓN
«Els interessos econòmics darrere la IA són enormes, però crec que la societat pot exigir paràmetres d'ús i ho ha de fer ràpid»

ALBERT CORTÉS
«En una societat que té un buit espiritual hi ha el perill d'omplir-lo amb una tecnoreligió que substitueix el Déu de les tradicions»

GENÍS ROCA
«En els propers 20-30 anys la societat haurà de discutir com és el contracte social d'una vida digital»

fase incipient) i el llenguatge (la IA generativa del ChatGPT). El tema del llenguatge ens espanta perquè, fins ara, tot el que era cultura estava generat per un llenguatge humà», observa l'advocat, urbanista i pensador expert en transhumanisme, Albert Cortina.

Per a López de Mántaras «és una eina però actualment té un límit, el treball amb les dades brutes. En quatre o cinc anys preveig que pot haver-hi una hibridació amb el coneixement o la intel·ligència simbòlica que permetrà incorporar capacitat de raonament, de planificació, de predir les conseqüències de les accions», va expressar en la jornada *L'impacte de la IA en les redaccions*, organitzada per l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català, de la qual forma part aquest setmanari.

Beneficis i riscos

El medi ambient, la sanitat o l'educació són alguns dels camps on la IA ja està aplicant-se amb resultats que redunden en el bé comú. Pel que fa al medi ambient, la IA permet mesurar la qualitat de l'aire en zones urbanes, es fa servir en la prevenció, detecció i lluita contra els incendis forestals, en la classificació ràpida de terratrèmols i la predicció de tsunamis, en els models relacionats amb el canvi climàtic, la detecció de residus en mars i oceans, en els càlculs d'humitat i recursos relacionats amb l'aigua i la sequera o en la millora dels conreus.

Pel que fa al camp sanitari, Ulises Cortés, catedràtic d'IA a la Universitat Politècnica de Catalunya, en declaracions al programa *El Matí a Ràdio Estel* creu que «millorarem les capacitats de diagnòstic per les malalties rares, cosa que no fan les farmacèutiques, perquè no aporta clients. Com qualsevol

tecnologia utilitzada per al bé comú, és una meravella». Opinió que també subscriu Genís Roca, arqueòleg, consultor i president de la Fundació puntCAT, que en declaracions al mateix programa indica que «la IA ens deixarà un món millor. Per exemple, en diagnòstic per imatge se salvaran moltes vides, perquè amb l'algorítmica es poden prendre decisions més informades i amb més variables». A Catalunya, segons Cortés «hi ha una comunitat de IA molt potent, que treballa pel bé comú. Amb poques aplicacions militars o policials». Com ara, la investigadora Carme Torres, que fa recerca en robòtica assistencial per ajudar persones amb mobilitat reduïda o deficiències cognitives lleus.

Els efectes de la IA sobre les feines és una de les derivades que més temors aixeca, exacerbada pel context de transformació digital com el que estem vivint i que pot provocar la pèrdua de milions de llocs de treball, com ja es va indicar en el Primer Congrés Català del Treball. Per a un dels experts que van parlar-hi, Daniel Susskind, «és erroni pensar que la intel·ligència artificial copia el comportament humà. Les màquines fan una tasca sobrehumana, que va més enllà i a la qual nosaltres mai podrem arribar. O bé eduquem la gent a competir amb aquestes màquines i fer el que elles no poden fer, o bé entrenem els treballadors perquè construeixin i dissenyin aquestes màquines i les facin servir de la millor manera possible». Ara bé, els plantejaments de Susskind i altres gurus obvien que hi ha posicions de partida diferents (fonamentalment la classe social) en relació amb la tecnologia digital i les innovacions que genera incessantment.

És un risc real que l'escalada accelerada de capacitats digitals amplifiqui les desigualtats en tots els camps (ja sigui social, professional, empresarial, nacional i geopolític). O l'erosió de la democràcia amb la difusió de notícies falses amb tècniques d'IA que permeten *fabricar* amb molta versemblança tot tipus de continguts i el fet que la IA i els algorismes que la guien estiguin al servei de la monetització que generen en lloc d'estar-ho al servei de les persones.

Sobre aquesta qüestió, el Papa s'hi ha referit dient que «cada persona, de fet, ha de poder gaudir d'un desenvolupament humà i solidari, sense que ningú en sigui exclòs». Leticia

Participants en la jornada «Comunicar amb cor en temps d'IA», organitzada per la diòcesi de Bilbao el 31 de maig passat.

Soberón, consultora i membre del Dicasteri per a la Comunicació, hi concorda anotant que «la solidaritat sempre serà una opció lliure de les persones i dels grups. Es pot promoure, però no pas obligar. La justícia és una opció dels pobles que es donen lleis per governar-se, de manera que els febles siguin defensats i no prevalgui el domini dels forts. Els interessos econòmics darrere la IA són enormes, però crec que la societat pot exigir paràmetres d'ús i ho ha de fer ràpid».

Regular la innovació, és possible?

En el que semblen coincidir tots els actors és que aquest infant que està fent els seus primers passos s'ha d'educar abans no s'emancipi. «El debat sobre el transhumanisme és el debat sobre els límits, ara el tenim amb la IA, però també l'hauríem de tenir amb la genètica i la modificació de l'ésser humà a través de la biologia, que encara com a societat no hem abordat», contextualitza Cortina. Respecte de la responsabilitat en el desenvolupament de la IA, Leticia Soberón sosté que «correspon de manera compartida a enginyers, finançadors, governs, usuaris... I, a més, és en certa manera imparabile. Si alguna cosa és possible, es farà, no ho dubtem. La responsabilitat sobre l'ús de qualsevol invent es juga a cada cor humà, però també a les lleis. De fet, ja hi ha un ampli sector de creadors i finançadors de la IA que clamen per una legislació que posi un marc a aquesta carrera desbocada cap a no se sap on. Al meu entendre, és una carrera impossible de domesticar. Sí que es pot canalitzar».

En efecte, des de diferents organismes ja s'han publicat cartes de drets digitals juntament amb el Vaticà (vegeu requadre) que són declaracions de cara a regular el desenvolupament de la IA. Des de la Unió Europea ja es treballa en una legislació específica, l'AI Act UE, que s'espera que estigui aprovada el 2024 i posteriorment transposada als estats membres. «La IA és una eina molt potent que hem de saber disciplinar buscant d'una banda, la regulació sobre els drets digitals i la defensa d'abusos sobre l'ésser humà i, de l'altra, sobre quines bases (valors, ètica i principis) es fa

Una de les imatges del Papa que s'han generat a través de la intel·ligència artificial.

aquesta regulació», alerta l'advocat Cortina.

Dins d'aquests debats, els experts posen l'accent en el fet de construir el model de societat digital en aquest moment de transició en què la societat industrial acaba: «Si la IA em pren la feina, em preocupa perquè deixo d'accedir al repartiment de la riquesa. L'economia digital, per tant, provoca que aquest pacte social s'estigui trencant i, a més, molts operadors digitals amb seu a la UE capturen riquesa aquí i no la retornen al territori. Si aquesta IA pagués impostos i ens retornés la riquesa que genera amb un sou mensual, una mena de renda bàsica universal, això canviaria. En els propers 20-30 anys la societat haurà de discutir com és el contracte social d'una vida digital», anticipa Genís Roca.

Mirant el futur, Soberón creu que la IA «ja ens està portant a noves formes de vida. Però com més sofisticada és l'obra humana, més hem d'aprofundir en la nostra pròpia humanitat, en allò relacional, en els valors que ens ennoblixen com a societat. Com el suro sobre l'aigua, quan puja, el suro també. L'ésser humà té llibertat i responsabilitat, capacitat d'estimar. Cal cultivar això al màxim».

La diòcesi de Bilbao ha promogut una taula de treball per reflexionar sobre qüestions ètiques a l'entorn de la IA en els mitjans i ha proposat un decàleg.

IA i espiritualitat

La IA també s'escola en àmbits menys tangibles com l'espiritualitat. Per exemple, en aquests moments ja hi ha aplicacions per apaivagar el dol que permeten una conversa amb els nostres difunts mitjançant la recreació d'un avatar que es nodreix d'imatges, gravacions de veu, contingut publicat en xarxes socials pel finat o missatges de correu electrònic. «En una societat que té un buit espiritual hi ha el perill d'omplir-lo amb una tecnoreligió que substitueix el Déu de les tradicions, el de la relació personal; seria una nova derivada de la clàssica i humana tendència a fabricar ídols», alerta Albert Cortina.

En un del seus assaigs (*Transhumanismo. La ideología que desafía a la fe cristiana*, Palabra, 2022) Cortina desenvolupa 33 conceptes on s'observa la declinació d'una pseudoreligió: «Tenim per exemple, la *salvació*, que molts d'aquests *messies* de la IA ens posen en la tecnologia. O l'*esperança*: en aquesta visió secular i catastròfica hi ha un relat d'apocalipsi (en minúscula), però sense esperança. O la *immortalitat* cibernètica, en què s'especula amb la transmigració de dades de la ment a un superordinador.» Segons l'autor, «s'està creant una religió de substitució, que és antagònica a la cristiana: és la visió de la persona com un cos assimilat a una màquina a la qual podrem connectar i hibridar amb una altra màquina, la IA, i fer un humà augmentat. Aquesta visió no té a veure amb la cristiana, en la qual una persona encara que tingui una discapacitat té dignitat».

«Roma Call» i «algorètica», la proposta del papa Francesc

El febrer del 2020, Mons. Vincenzo Paglia, president de la Pontifícia Acadèmia per la Vida, llegia davant les grans tecnològiques Microsoft i IBM un discurs preparat pel papa Francesc on desglossava els principals reptes de la IA i es referia a l'algorètica, com una nova frontera: «El seu objectiu és assegurar una verificació competent i compartida dels processos amb què s'integren a la nostra era les relacions entre els éssers humans i les màquines. En la recerca comuna d'aquests objectius, els principis de la Doctrina Social de l'Església brinden una contribució decisiva: dignitat de la persona, justícia, subsidiarietat i solidaritat. Expressen el compromís de posar-se al servei de cada persona íntegrament i de totes les persones, sense discriminació ni exclusió. Però la complexitat del món tecnològic ens exigeix una elaboració ètica més articulada perquè aquest compromís sigui veritablement incisiu.»

La darrera passa, en aquest sentit, és el document impulsat per la Pontifícia Acadèmia per a la Vida *The Roma Call for AI Ethics*, una aliança per promoure una IA ètica, a la qual s'ha sumat la Universitat Abat Oliba CEU, primera universitat de Catalunya a fer-ho. Com a compromisos concrets derivats de l'adhesió, aquesta universitat barcelonina inclourà en els seus graus continguts relatius a l'ètica en la IA, promourà la investigació sobre les implicacions ètiques de la IA i incorporarà l'objectiu de la inclusió en el context de la IA dins de les seves activitats de voluntariat.

Aquesta setmana analitzem la missió de pau del cardenal Zuppi a Ucraïna, aprofundim en la petjada catalana a Terra Santa, entrevistem Mn. Antoni Matabosch i coneixem la nova responsabilitat vaticana de Mn. Armand Puig

 Vaticà

L'arquebisbe de Bolonya torna d'Ucraïna després de negociar amb el seu president els passos cap a la pau

Zuppi i Zelenski contrasten dues agendes molt diferents a Kíiv

Telegram de l'president Zelenski

La trobada del cardenal Zuppi amb el president ucraïnès ha aconseguit alguns acords de mínims.

RODRIGO MORENO QUICIOS
Corresponsal a Roma

L'esperadíssima (i una mica misteriosa) missió de pau del cardenal Matteo Zuppi a Ucraïna ha acabat amb alguns acords mínims i l'amargor que, rere tantes atrocitats, desinstal·lar gradualment la guerrano serà tan fàcil. L'arquebisbe de Bolonya i Volodímir Zelenski es van reunir a Kíiv acompanyats de funcionaris ucraïnesos i oficials de la Secretaria d'Estat vaticana. Mantenien dues agendes molt diferents que, fins i tot, entraven en contradicció en algun punt, tot i que també van assolir punts de trobada. Les prioritats del purpurat:

reconstruir una cultura de la pau en una terra molt ferida després d'un any de bombardejos i crims de guerra. Les del president ucraïnès: fer sentir les reivindicacions dels seus electors, ciutadans i compatriotes i mantenir deu condicions molt exigents per a la pau.

Després de la trobada, Zelenski ha reiterat a través del seu canal de Telegram la seva (tot i que legítima) duríssima postura. «Només a través d'esforços combinats, i aïllament i pressió diplomàtica davant de Rússia podem influir en l'agressor i portar la pau a ter-

ritori ucraïnès.» Tot i que el president ucraïnès agraeix «la prompta predisposició d'altres estats i socis per trobar camins cap a la pau», insisteix que «donat que la guerra succeeix al nostre territori, l'algoritme per aconseguir la pau només pot ser ucraïnès».

Aquestes fèrries línies vermelles de Zelenski bé podrien ser només un missatge de força per als ucraïnesos al front i la rereguarda. És molt probable que, en secret, mantingui negociacions més flexibles, però en qualsevol cas contrasten amb la postura conciliadora del Vaticà, que fa tot el possible per incloure Rússia en la construcció de la pau malgrat els crims de Putin i que autoritats religioses, com el patriarca ortodox Ciril, llencin missatges incompatibles amb l'Evangelí per arengar les tropes.

Zuppi contra les mares

En un clima asfixiant de polarització, alimentat per almenys els 7.000 civils que, segons Nacions Unides, han estat assassinats a Ucraïna, el cardenal Zuppi neda contra el corrent de la guerra i fa tot el que pot per desescalar aquest conflicte enquistat. A través de l'Oficina de Premsa de la Santa Seu ha revelat els detalls d'una jornada de pregària per la pau que va celebrar a l'antiga església de Santa Sofia. És una de les grans apostes del Vaticà i fa anys que lidera aquest tipus de celebracions religioses. Com també ho han estat les trobades amb la Comunitat de Sant'Egidio al Colosseu o el res del Via Crucis Divendres Sant aquests dos darrers anys. També al Colosseu i també centrats en la pau.

D'altra banda, el purpurat romà «agraeix cordialment a les autoritats civils les reunions celebrades». Particularment aquella amb Volodímir Zelenski. Afegeix que «els resultats d'aquestes converses, també les mantingudes amb representants religiosos, així com l'experiència directa dels enormes patiments del poble ucraïnès a causa de la guerra en curs, es traslladaran a l'atenció del Sant Pare». I sentència que tota la informació recollida serà útil «per avaluar les passes que cal continuar fent tant en el pla humanitari com en la recerca de camins cap a una pau justa i duradora».

L'aportació del nunci apostòlic

La visita de Zuppi a Zelenski també va comptar amb altres personalitats amb molt a dir com Visvaldas Kulbokas. Tot i que és lituà, és nunci apostòlic al país. Durant l'esclat de la guerra es va mantenir ferm a la nunciatura igual que altres diplomàtics exemplars com els de Croàcia, Eslovàquia, Sud-àfrica, Mèxic, Argentina o Turquia. Es tranquil·litzaven entre ells a través d'un grup de WhatsApp mentre les bombes queien a escassos metres de les seves ambaixades.

Malgrat els trets a la seva porta, Mons. Kulbokas continuava concedint entrevistes. En una amb l'agència de televisió Rome Reports reivindicava la seva missió doble davant del govern i l'Església. «Jo no soc només ambaixador, també soc nunci. Soc sacerdot i bisbe i represento el Papa davant la gent», deia el març del 2022 amb una motxilla als peus amb tot el necessari per sortir corrents si la seva vida perillava.

Les deu condicions de Zelenski per a la pau

1. Seguretat radiològica i nuclear
2. Seguretat alimentària
3. Seguretat energètica
4. Alliberament de presoners i deportats
5. Implementació de la Carta de l'ONU
6. Retirada de les tropes russes i cessament d'hostilitats
7. Justícia
8. Resposta a l'ecocidi i protecció del medi ambient
9. Prevenció de l'escalada
10. Confirmació de la fi de la guerra

ESGLÉSIA EN SORTIDA

Religió... o Evangelí?

Últimament se'n parla molt, d'això. Ho ha posat de manifest més concretament el llibre que acaba de presentar José María Castillo, deixant molt clara la seva visió.

Soc, com ell, de la generació que vam viure el Concili Vaticà II i que, víctimes d'un nacionalcatolicisme, ens adonàvem que sovint havíem donat més importància als dogmes, als ritus, a les prohibicions de la religió, que no pas a una penetració en els Evangelis i en el coneixement de Crist, que ens va deixar l'Esperit perquè Ell ens ho expliqués tot...

I com que sovint la lluita per causa d'una exageració porta a una altra, els de la meua generació hem lluitat per no caure en aquesta equivocació a risc de caure en una altra. I podem ara preguntar-nos, vista la manca de fe, la disminució no tant de fidels a la religió, sinó a l'adhesió al «Déu i Pare de Nostre Senyor Jesucrist», si hem aconseguit més fidels o hem provocat d'alguna manera la seva desaparició.

Quan Mn. Xavier Morlans va començar amb molta oportunitat a pal·liar la «descristianització» amb «Tornar a creure», no ho va fer prescindint de la religió, sinó aprofundint en l'Evangelí.

Jo soc de les que penso que sovint és realitat aquest dilema. Religió-Evangelí. Però he tingut la sort, potser pel meu carisma teresià, de viure una espiritualitat cristocèntrica que —per ser espiritual— és religiosa alhora. Simplificar molt una asseveració és no arribar a la veritat. Tinc por que la interpretació d'aquest «moviment», real i veritable, no ens porti a la més pregona realitat: l'espiritualitat ens «relliga» amb Déu.

M. VICTÒRIA MOLINS, S.T.J.
Religiosa teresiana

Terra Santa

Importants peces del patrimoni cultural de Terra Santa tenen arrels catalanes

La petjada catalana a la Custòdia

El Crist de la Capella de la Flagel·lació de Jerusalem, obra del Taller barceloní Reixach-Campanyà, abans de ser destruït.

P.J. ARMENGOU
Corresponsal a Jerusalem

Al llarg dels segles, els fidels catalans i la corona catalanoaragonesa han deixat petjada al patrimoni cultural de la Custòdia de Terra Santa. Tot i que sovint desconeguts, desenes d'objectes litúrgics, estàtues i quadres conservats pels franciscans van ser obsequiats per benefactors catalans o van ser elaborats a Catalunya. És el cas del Nen Jesús de Betlem, que el patriarca llatí de Jerusalem porta cada any en processó fins a la Gruta de la Nativitat, en ocasió de les festes de Nadal.

La peça, de fusta de cedre poli-cromada, va ser elaborada al Taller Reixach-Campanyà de Barcelona, i seria obra, o bé d'Antoni Parera o bé de Francisco Rogé. Va arribar a Betlem l'any 1921 de la mà del procurador general de Terra Santa, el pare Gabino Montoro, i des de llavors, ha estat una peça clau en les celebracions nadalenques dels catòlics de la ciutat. «És una figura que se surt del clàssic, amb una posició curiosa, ja que té les mans juntes i no separades», explica Mireia Grisolia, última representant

CARMEN SERRANO
«La nostra presència resulta molt abundant en peces d'extraordinari valor»

de la família d'artesans que regenta el Taller Reixach-Campanyà.

Des de l'Empordà, Grisolia explica que l'any 2015 va haver de tancar la botiga del passeig de Gràcia per l'augment del preu dels lloguers, però que ella continua amb la tradició centenària de la família, tot i que a petita escala. «Encara faig alguns Nens Jesús, tot i que cada cop me'n demanen menys des de Terra Santa. Últimament, he rebut encàrrecs de Malta i Nàpols», diu l'artesana, que també es dedica a restaurar peces antigues.

Una altra obra de rellevància que també va sortir de la factoria Reixach-Campanyà és el Crist de la capella de la Flagel·lació de Jerusalem, destruït per un jueu extremista el febrer del 2023. L'atacant va llançar a terra l'estàtua, que datava de finals del segle XVIII, i li va trencar una cama. Després va colpejar-li el rostre amb un martell. L'home va ser detingut pel porter del recinte mentre cridava que «no es poden tenir ídols a Jerusalem». Grisolia explica que la Custòdia s'ha posat en contacte amb ella per restaurar l'estàtua, però que no creu que l'hi enviïn: «És normal. És molt car i segur que allà hi ha bons artesans», diu.

Més enllà d'aquestes peces, existeixen a la col·lecció de la Custòdia altres objectes religiosos més desconeguts amb una vinculació catalana i espanyola. «La nostra presència resulta molt abundant en peces d'extraordinari valor», explica Carmen Serrano, arquitecta resident a Jerusalem que ha estudiat el tema. Hi ha, per exemple, una magnífica creu de processó d'argent, de més d'un metre d'alçada, que va ser elaborada a Barcelona i oferta pel comissariat de Terra Santa de Catalunya l'any 1657. La peça, que inclou l'escut d'armes de la ciutat, formarà part de la col·lecció del futur Museu de Terra Santa, on els franciscans volen exposar els objectes que han custodiat durant més de 800 anys a la regió. Existeix també l'anomenat *Antifonari de Barcelona*, un llibre litúrgic confeccionat el 1740 al desaparegut convent de Sant Francesc, que es trobava al front marítim de la capital catalana.

Més enllà dels objectes

L'empremta catalana i espanyola a la Custòdia va més enllà dels tresors

que s'acumulen al museu, als convents o a les esglésies de Terra Santa. «Espanya va ser el primer país en iniciar el suport als franciscans», diu Serrano. Sança de Mallorca, membre de la Casa de Barcelona i muller del rei Robert I de Nàpols, va ser la principal responsable que els franciscans s'establissin a Jerusalem. Va edificar el seu primer convent al Mont Sió, i va intercedir davant del sultà del Caire, Al-Malik Al-Nassir, per aconseguir el santuari del Cenacle. El lloc de l'Últim Sopar acabaria sent, anys després, una mesquita. I avui està sota la tutela d'Israel, tot i que els franciscans en reclamen la propietat.

A més, el sosteniment econòmic dels frares va correspondre durant molts anys, principalment, als reis d'Espanya. «Durant la major part del període històric en què la Custòdia franciscana rep donacions, Espanya és el gran Imperi catòlic de l'orbe europeu», indica Serrano. La Cúpula del Sant Sepulcre, per exemple, va restaurar-se en diverses ocasions amb diners dels monarques espanyols. I des de la Península s'enviaven regularment vaixells amb aliments, diners, materials i objectes diversos. Des de teles, a rellotges o ulleres... De fet, com que bona part de l'economia de la Custòdia depenia d'Espanya, la comptabilitat estava sempre en mans de frares espanyols. Les seves «conductas», o llibres de comptes amb els objectes i regals que arribaven d'arreu del món, encara es conserven als arxius de la Custòdia.

I encara hi ha un vincle important entre la Corona d'Aragó i Jerusalem. Des de la conquesta de Nàpols per part d'Alfons V i Ferran el Catòlic l'any 1444, els seus successors de la Casa d'Àustria i la Casa de Borbó ostentaven el títol de Rei de Jerusalem. Així, tot i que l'últim a regnar als territoris cristians de Palestina va ser Enric II entre 1285 i 1291, l'actual rei d'Espanya, Felip VI, ostenta el títol de Rei de Jerusalem. Aquest llinatge serveix, avui dia, per a ben poc; però en queda la següent anècdota: es diu que l'any 2016, Felip VI va assistir al funeral de l'expresident israelià Shimon Peres i el van assegurar al costat del president Reuven Rivlin. Estranyat, el rei va preguntar a Rivlin la raó d'aquesta ubicació destacada. I aquest va respondre: «És que vostè és el rei de Jerusalem.»

Barcelona

Antoni Matabosch presenta el llibre de memòries «La penúltima paraula»

«Callar no contribueix a governar bé»

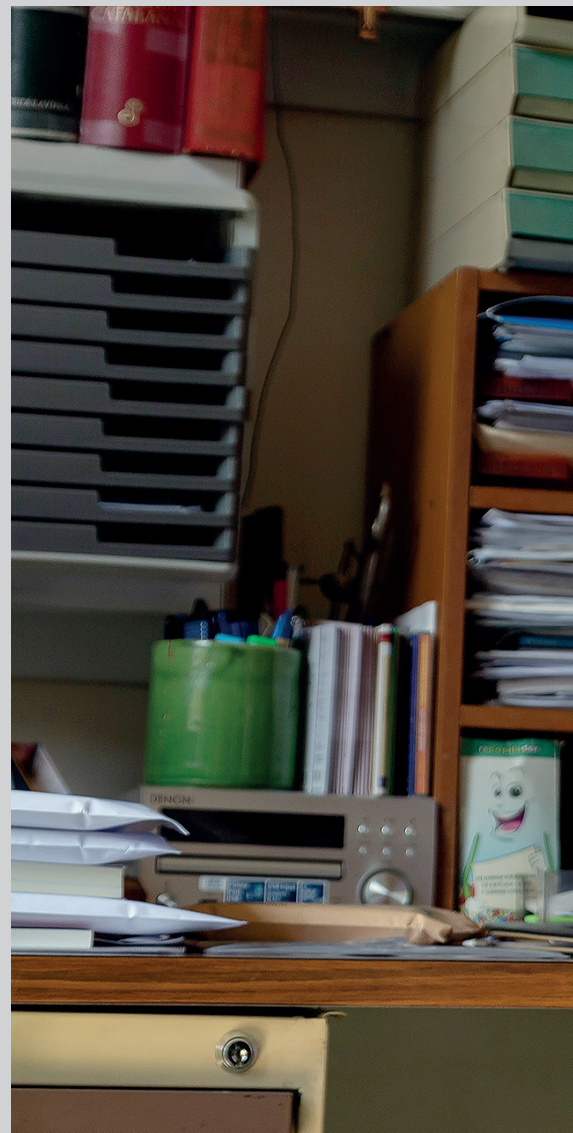
CARME MUNTÉ MARGALEF

Les memòries de mossèn Antoni Matabosch no es limiten a repassar fets del passat, sinó que també són una reflexió que mira al futur, cap a la necessària, segons ell, renovació de l'Església. Pel que fa al títol del llibre, *La penúltima paraula* (Viena), no té tant a veure amb el fet que l'autor, als seus 88 anys, encara tingui corda per estona, com per la relació que ha tingut amb els bisbes amb qui ha treballat a Barcelona: Modrego, Marcelo, Jubany, Carles, Martínez Sistach i Omella. Els bisbes sempre han tingut la darrera paraula, però Matabosch no s'ha estat de fer ús de la penúltima. El llibre es presenta el 20 de juny, a les 19 h, a la Casa del Llibre de Rambla de Catalunya, 37, de Barcelona.

Allibrememora fets impactants, com quan el cardenal Ricard Maria Carles li va explicar que s'havia as-sabentat de la divisió de la diòcesi de Barcelona poques setmanes abans a la sagristia de Sant Pere del Vaticà. Quan s'estava revestint per celebrar missa, se li acostà el cardenal Re, prefecte de la Congregació dels Bisbes, i li va dir: «Sr. Cardenal, hem decidit dividir la seva diòcesi.» Com ha decidit quins fets explicar i quins callar?

És qüestió de rumiar i reflexionar bé què he d'escriure. El que ha de quedar clar és que no hi dic cap mentida però tampoc tota la veritat de tot. Hi ha moltes coses que no es poden explicar. És qüestió d'escriure un dia, deixar-ho reposar, tornar-ho a llegir i prendre la decisió definitiva. En aquest sentit, m'ha anat molt bé comptar amb un equip de quatre col·laboradors: Anna Ubach, Isidre Ferré, Montserrat Tudela i Rosa Ribas. Podem dir que aquest és un llibre coral.

«M'agradaria assolir la serenitat

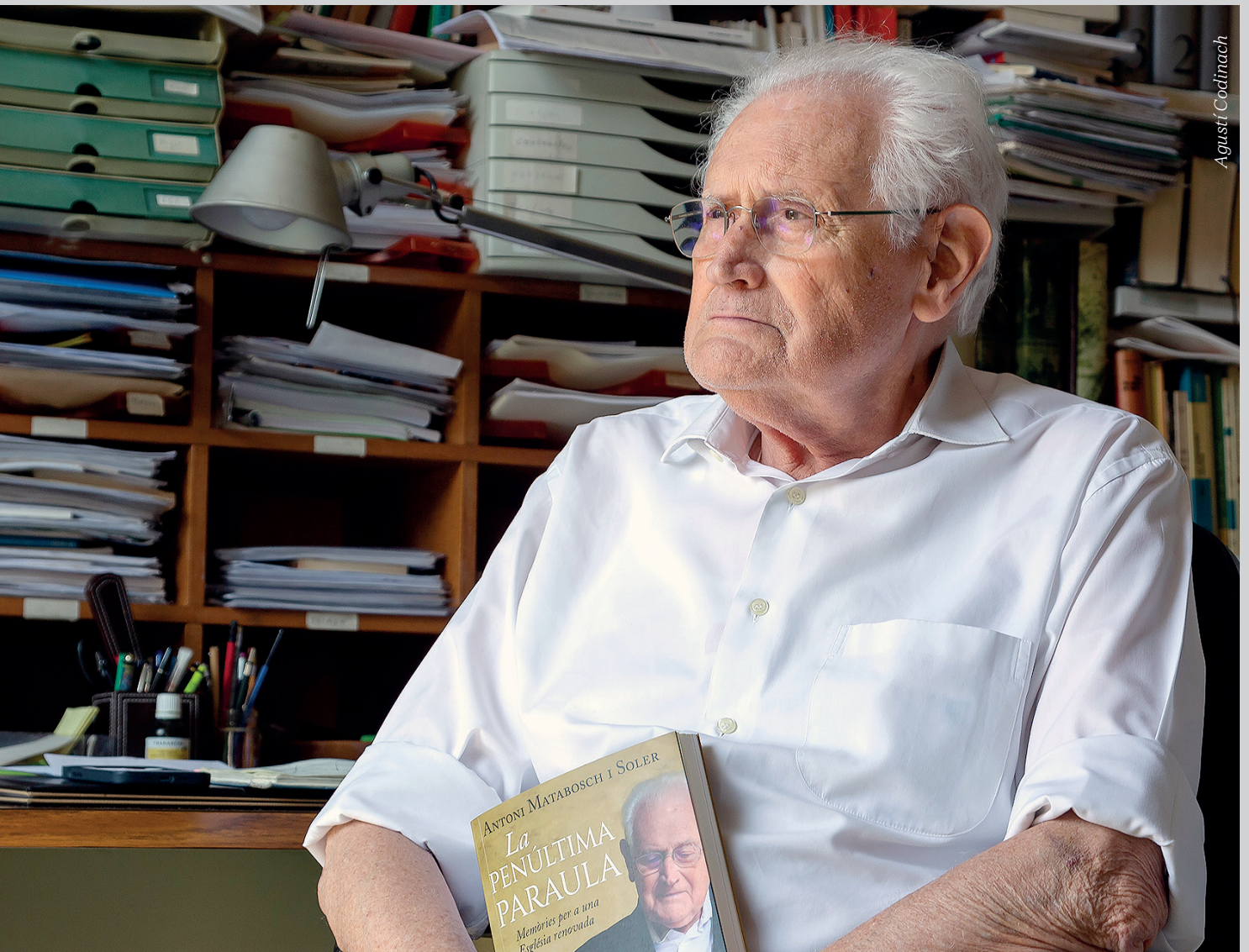
del que ha fet una llarga ascensió, observa el paisatge amb calma, gaudeix del present i posa el futur en les mans de Déu», afirma al llibre. La seva generació, la de la preguerra i el preconcili, li atorga una mirada privilegiada del conjunt?

Sento que la meua generació és privilegiada si ha sabut adaptar-se als canvis i actuar com a Església donant resposta als nous problemes. El Concili Vaticà II ens va tocar profundament en el sentit d'una Església oberta, compromesa, en diàleg amb tothom. El tema del diàleg abasta tot el llibre: el diàleg ecumènic, el diàleg cultural, el diàleg interreligiós. Fins i tot en l'etapa de delegat d'Economia el diàleg era molt important. L'aspiració sempre ha estat una Església, com deia Joan XXIII, de finestres obertes.

L'Església en sortida de què parla el papa Francesc.

Hi ha com dues maneres d'entendre l'Església: com una ciutat emmurallada, un castell, on sentir-se pro-

«El tema del diàleg abasta tot el llibre: el diàleg ecumènic, el diàleg cultural, el diàleg interreligiós»

Agust Codinach

Antoni Matabosch, en un moment de l'entrevista mantinguda a casa seva.

tegit i a recer; o com una Església que toca la terra i s'embruta. Com diu el papa Francesc, val més demanar perdó que permís. Com que tenim una davallada del nombre de persones creients, la temptació és replegar-se, crear una subcultura i un grup a part. Però això és la mort de l'Església, que ha de ser ferment. Avui dia hi ha més gent que somia amb una Església castell que fa vint anys. Per això, un dels motius d'escriure les memòries és per si l'experiència de la nostra generació pot ajudar l'actual.

Afirma al llibre que hi ha una certa voluntat de recuperar el que va significar la flama olímpica des del punt de vista interreligiós i amb el Centre Abraham com a gran referent.

Durant els Jocs Olímpics es va posar en marxa el Centre Abraham per als atletes de totes les religions. Després, va esdevenir parròquia catòlica, perquè en aquella època, l'any 1992, encara eren pocs els no catòlics. Certament, ara és una idea que voldríem ressuscitar. Estem treballant perquè el Centre Abraham sigui realment un

centre interreligiós.

Ha conegut i tractat amb uns quants bisbes, als quals devia obediència i reverència. Com ha estat fer ús de la penúltima paraula?

Hi ha com dues maneres d'obeir, una és la de fer la pilota al qui mana, contribuir al que pensa, això que el Papa en diu ser un trepa. Això no m'ha agradat mai, fins i tot em provoca un rebuig físic. I després n'hi ha una altra que és la que he procurat fer amb més o menys fortuna. El bisbe sempre té l'última paraula, el que decideixi farà, i si m'hi he discutit no ho diré. Ara bé, m'han hagut d'escoltar, no he volgut callar, perquè callar no contribueix a governar bé.

La penúltima paraula la va tenir amb el cardenal Jubany pel que fa a la Universitat Ramon Llull i a la proposta que incloqués la Facultat de Teologia quan vostè n'era el degà.

Va ser una discussió molt dura amb el cardenal Jubany. Recordo perfectament que érem a la casa d'exercicis dels salesians al Tibidabo. De peu dret, li vaig dir que no podíem deixar escapar

«L'Església de Barcelona té prou mitjans com per poder fer un testimoniatge parroquial, intel·lectual i social de qualitat»

l'oportunitat de posar la teologia en l'àmbit universitari, que si no ho fèiem aleshores no ho faríem mai, perquè quan el tren passa ja ha passat. «No vull que la Ramon Llull faci pudor de cera», em va dir. Les Universitats de Comillas, Navarra, Salamanca, Deusto, Granada... totes tenen Facultat de Teologia. D'altra banda, en l'època de la Pastoral Universitària també vam estar molt a punt de crear una Càtedra de Teologia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Estava pràcticament aprovada, però aleshores va haver-hi un grup de professors catòlics de l'Autònoma que s'hi van negar. El rector, davant la divisió, va deixar estar el projecte. Un altre tren que hem perdut.

L'octubre del 2020 el cardenal Joan Josep Omella va crear una comissió de la qual formaven part vostè, mossèn Josep Maria Romaguera, rector al'Hospital de Llobregat i president del Centre de Pastoral Litúrgica, i Eduard Sala, responsable de l'Àrea Social de Càritas. Fruit de la comissió va néixer el projecte de reorganitzar la diòcesi en comunitats pastorals. En què consisteix?

El projecte és agrupar-se per barris o comarques, amb una església i un rector de referència, i la resta de parròquies a càrrec de vicaris o responsables pastorals, ja siguin capellans, diaques, laics o religiosos. Cada comunitat pastoral hauria de reflexionar sobre quines necessitats hi ha en l'entorn proper i com donar-hi resposta com a Església. Seria una aplicació concreta de la sinodalitat a Barcelona. Ens reagrupem per ser més eficaços i donar més testimoniatge. Si no fem res, cada cop serem menys.

Per què el projecte no ha acabat de reeixir?

El Consell Episcopal va assumir el projecte i el va enviar a les parròquies per ser estudiat, modificat i aplicat. Ara bé, no hi veig cap gran entusiasme i sí moltes resistències. Vam insistir molt que no sortiria bé si no hi havia una reflexió conjunta i una pedagogia. Hi ha diòcesis de França que fins i tot van fer un sínode perquè la gent es fes seu el projecte d'agrupació de parròquies. Aquí tenim llocs que s'ha fet, com al Poble-sec o Nou Barris, però són pocs. Cada capellà vol ser bisbe i Papa del seu lloc. Molts rectors quan estan en un lloc volen fer el que consideren segons el seu criteri, però aleshores en ve un altre i ho canvia tot. En canvi, si féssim comunitats pasto-

rals, com que s'ha fet un projecte llarg de reflexió sobre com és la gent i què cal fer, encara que vingui un capellà nou s'haurà d'adaptar a la pastoral del lloc.

Quin futur albira a l'Església de casa nostra?

No ens hem de deixar emportar pel desànim. L'Església de Barcelona té prou mitjans com per poder fer un testimoniatge parroquial, intel·lectual i social de qualitat. Ara bé, depèn del que vulguem fer. La Pastoral Juvenil, per exemple, està molt basada en grans esdeveniments com Betel. Fan actes, esdeveniments, però no fan moviment. L'important és l'acompanyament perquè la gent jove vagi creixent. Una altra qüestió delicada és que hi ha com un ressorgiment de l'Adoració, però com contraposant-la a l'Eucaristia. L'adoració és una devoció, mentre que la missa és el centre de la vida cristiana. Dit això, jo faria una segona reforma litúrgica, perquè hem perdut el sentit del sagrat. Fem coses tan racionals que deixem de banda el sentit del Misteri. També hi manca que el cor i els sentiments siguin importants.

Del cardenal Omella, diu que s'ha atrevit a prendre decisions valentes, entre d'altres, la que afecta la Balmesiana.

El gener passat, el cardenal Joan Josep Omella va fer un decret pel qual suprimia les tres fundacions de la Balmesiana i en creava una de nova que presideix ell mateix. Per tant, l'arquebisbat de Barcelona ara en té la propietat i la gestió. Actualment hi ha una comissió provisional. El cardenal em va dir que hi volia agrupar totes les entitats de caire cultural de la diòcesi, com la Fundació Joan Maragall. Omella és un arquebisbe que s'ha atrevit a fer coses que altres no han pogut o no han sabut fer.

Podeu llegir l'entrevista completa en aquest enllaç

Barcelona

Armand Puig, nou president de l'Agència per a l'Avaluació i la Promoció de la Qualitat de les Universitats i Facultats Eclesiàstiques de la Santa Seu

«L'objectiu és establir un nivell més alt de qualitat de l'ensenyament eclesiàstic»

MCS Arquebisbat Tarragona

CARME MUNTÉ MARGALEF
Barcelona

La bona feina feta per l'Ateneu Universitari Sant Pacià ha estat un element important perquè el seu rector, el capellà Armand Puig i Tàrrrech (la Selva del Camp, 1953), assumeixi ara la responsabilitat de presidir l'Agència per a l'Avaluació i la Promoció de la Qualitat de les Universitats i Facultats Eclesiàstiques de la Santa Seu (AVEPRO), esteses arreu del món i amb les respectives correspondències amb els diversos estats i les seves agències de qualitat. És un organisme independent en relació amb el Dicasteri per a la Cultura i l'Educació, però molt lligat a ell i que depèn de la Secretaria d'Estat.

El nomenament, que es va fer públic el 5 de juny, és per a un període de cinc anys i implicarà que Armand Puig hagi d'instal·lar-se

a viure a Roma, «perquè la feina és bonica de fer però té el seu embalum». Per tant, caldrà buscar-li relleu en les seves responsabilitats a l'Església catalana, especialment com a rector de l'Ateneu, del Seminari Major Interdiocesà i de la basílica barcelonina dels Sants Màrtirs Just i Pastor. En els propers dies el Consell de l'Ateneu Universitari Sant Pacià triarà un prorector, que haurà d'entomar el dia a dia de l'entitat fins a l'elecció del nou rector.

Com ens explica Armand Puig, la responsabilitat al capdavant de l'AVEPRO és «la de gestionar tot aquest grapat d'institucions universitàries, que són unes 900, i que configuren el mapa de l'ensenyament eclesiàstic arreu del món. En ple contacte amb el Dicasteri per a la Cultura i l'Educació atendrem les realitats dels diversos continents. Estem parlant d'una tasca que hauria d'abastar totes les realitats universitàries eclesiàstiques».

«El que hem d'intentar és convèncer, imprimir en les institucions universitàries eclesiàstiques un sentit de la feina ben feta i de la necessitat d'establir un nivell més alt de qualitat del que tenim ara —afegeix Puig—. És voluntat del Sant Pare, manifestada el 25 de febrer passat, en un discurs a les Universitats Pontifícies romanes, que hi hagi unitat i unió d'esforços per avançar en aquesta direcció.»

Segons l'eminent bibliista, «el nomenament reconeix, d'una certa manera, la feina feta a l'Ateneu i també el mateix Ateneu. No penso que es puguin separar les persones i les institucions, i l'Ateneu, d'ençà de la seva erecció el 2015, ha treballat molt i bé. Sense aquest bon treball i aquesta bona feina que a Roma coneixen i valoren, segurament que aquest nomenament no s'hauria fet. Per tant, d'una certa manera podem dir que la valoració positiva d'un, de fet, és la valoració positiva de tots».

«El nomenament reconeix la feina feta a l'Ateneu i també el mateix Ateneu»

TARRAGONA

Trobada de la Unitat pastoral de Torredembarra

L'ermita de la Mare de Déu de Montornès, a la Pobla de Montornès, va acollir el diumenge 4 de juny la Trobada de parròquies de la Unitat Pastoral de Torredembarra, que va comptar amb la participació d'una setantena de persones. La trobada va comptar amb una presentació de les parròquies que formen aquesta UPA.

SOLSONA

Solemne benedicció de l'orgue de la catedral de Solsona

El 4 de juny va tenir lloc, a la catedral de Solsona, la solemne i esperada benedicció de l'orgue. Fou un bonic i emotiu acte litúrgic i musical presidit pel bisbe Francesc Conesa, el qual va començar amb unes invocacions: un diàleg entre el bisbe i l'orgue. En el moment culminant de la benedicció i aspersió amb aigua beneïda, l'orgue va esclatar de joia! Després hi hagué un concert a càrrec de cinc organistes.

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Rehabilitació del cimbori de la catedral

A finals de maig es va iniciar una segona fase de restauració i manteniment del temple de la catedral de Sant Llorenç. Els principals treballs seran a la part externa del cimbori octogonal, encara que, de retruc, també hi haurà algunes intervencions a l'interior. Es tracta de refer la coberta i molts elements exteriors del cimbori, com ara els vitralls i finestrals.

GIRONA

Homenatge al P. Eusebi Colomer en la cloenda del curs de l'ISCRG

«El P. Eusebi Colomer va ser un home de diàleg permanent tant amb la història com amb les altres confessions.» Amb aquests termes, el filòsof Josep Maria Terricabras va resumir la figura, la personalitat i l'obra d'aquest jesuïta gironí en la cloenda del curs de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona (ISCRG).

URGELL

S'estrena el curtmetratge «Tirites», sobre la Mare de Déu de Canòlich

La sala de cinema de l'Illa Carlemany va quedar petita el dijous dia 1 de juny en l'estrena del curtmetratge *Tirites*, impulsat per la parròquia de Sant Julià de Lòria, amb motiu de la celebració dels 800 anys de la troballa de la Mare de Déu de Canòlich el 14 de juliol de 1223. El relat de la llegenda de la troballa de la Mare de Déu de Canòlich és el *leitmotiv* d'una història intimista que explica la relació entre tres generacions i la superació dels conflictes.

LLEIDA

Ordenació diaconal, camí del sacerdoti

El seminarista Joshua Enrique Carrillo Saldaña va ser ordenat diaca el diumenge 4 de juny en una cerimònia a la catedral de Lleida, presidida pel bisbe Salvador. Aquest pas l'apropa a l'ordenació presbiteral que, si no hi ha cap entrebanc, rebrà a finals d'aquest 2023. Carrillo, d'origen mexicà, és actualment l'únic seminarista de la diòcesi de Lleida.

TORTOSA

Reptes, dificultats i esperances

Convidat per l'administrador diocesà en seu vacant, Mn. José Luis Arín, el dilluns 5 de juny, l'arquebisbe de Tarragona, Mons. Joan Planellas, compartí al Seminari una Jornada Sacerdotal amb els preveres i diaques tortosins organitzada per la Delegació del Clergat. En l'homília de la concelebració eucarística l'arquebisbe metropolità animà a configurar-SE al Crist, Gran Sacerdot per sempre, a imitació de sant Joan d'Àvila.

VIC

Presentada la memòria de Càritas amb motiu del Dia de la Caritat

Un total de 6.272 persones van ser ateses l'any 2022 per Càritas Diocesana de Vic. La mateixa memòria informa de les dades de les persones ateses que viuen en precarietat laboral (un 60% estan a l'atur), en situació irregular (un 30% sense autorització de residència) i en precarietat d'habitatge (un 58% ocupant, rellotger, en alberg, acollit o sense habitatge). La gran majoria són estrangers (un 91%).

TERRASSA

Trobada interdiocesana de Pastoral de la Salut

El dissabte 3 de juny, al matí, tingué lloc la Trobada interdiocesana de Pastoral de la Salut (SIPS) a CaixaFòrum (Montjuïc, Barcelona). Presidí l'acte Mons. Salvador Cristau, bisbe encarregat del SIPS a la Conferència Episcopal Tarraconense. Hi intervingueren Fernando Trullols, Joan-Ramon Marín i Jordi Ramon.

Una qüestió inquietant

JOSEP MIRÓ I ARDEVOL
President d'e-Cristians

Cal tenir el coratge de llegir la realitat de la societat en la qual vivim

El president de l'Institut Theopolis, Peter J. Leithart, planteja un ombrívol pronòstic per a la civilització occidental en el seu article a *First Things*. Segons cita Paul Kingsnorth: «Els pollastres de la modernitat, que Occident va crear i exportar, han tornat a casa per descansar, i tots estem cada vegada més coberts del seu guano.» El nostre món actual, posthumà, postnatural, postveritat i post-cristià, ha sucumbit a la temptació de la serp. En un món així, Kingsnorth planteja la pregunta: «Què cal conservar?» La seva resposta és contundent: «Res.» Hem de cavar fins als fonaments i, sobretot, orar.

Aquest enfocament, que assenyalava la Il·lustració com el començament de la profunda crisi, coincideix amb altres perspectives com la d'Alasdair MacIntyre en la seva obra *Després de la Virtut* (1984). MacIntyre, un brillant filòsof escocès, realitza una forta desqualificació moral de la nostra època des d'una concepció aristotèlica-agustiniana-tomista.

Des d'una perspectiva molt diferent, com la de l'Escola de Frankfurt amb el seu fonament marxista i psicoanalític, també es qüestiona la Il·lustració. Max Horkheimer en la seva *Crítica de la raó il·lustrada*, desqualifica la seva raó instrumental com a agent

de dominació i alienació en la societat moderna.

Des d'un enfocament purament històric, Jacques Barzun en la seva obra *Del amanecer a la decadència, 500 años de vida cultural de Occidente*, sosté que ens trobem en una decadència, marcada pel relativisme, l'escepticisme, el nihilisme i el cansament cultural.

Un altre plantejament convergent es troba a *El puño invisible*, el llibre de l'antropòleg colombià Carlos Granés. En ell, traça una història cultural de les avantguardes artístiques i el seu impacte social al segle XX, constatant que, malgrat el fracàs de les seves utopies polítiques, han aconseguit imposar-se en una societat àvida d'experiències fortes, espectacles emocionants, aventures transgressores i actituds rebels. De fet, el segle XXI és un receptor caòtic i contradictori de totes aquelles avantguardes.

En aquest moment, en el qual els catòlics estem en un procés d'escolta mútua en la sinodalitat, cal tenir el coratge de llegir la realitat de la societat en la qual vivim i respondre a la pregunta inicial, «què cal conservar» de la mundanitat actual, des de la concepció cristiana de la Bíblia, la tradició catòlica i els textos conciliaris.

«Futurejar» a l'escola

«Futuregem» ja ara i aquí, que és ben diferent de muntar una pel·lícula futurista de ciència-ficció

ELOI ARAN SALA
Cap d'àrea d'identitat i missió de la FECC

Cloem el curs del Departament de Pastoral de l'Escola Cristiana fent referència a dos esdeveniments clau que marquen el d'on venim, on som (i no l'acostumat *emotivista* «com estem») i cap a on anem, és a dir: el Pacte Educatiu Global (PEG) del papa Francesc i el proper Congrés de l'Escola Cristiana. Es tracta de dos esdeveniments que, tot i tenir una temporització, ens parlen també d'un *arkhetopos*, d'un espai de sentit on som arrelats, vivim i creixem com a comunitat educativa cristiana.

Anem al primer. Aquest passat mes d'abril es va convidar les escoles a avaluar el PEG a través d'un qüestionari elaborat per l'OIEC (Oficina Internacional d'Educació Catòlica) com a resposta a la reflexió sobre el tercer aniversari de l'anunci del PEG que feia el cardenal José Tolentino, prefecte del Dicasteri per a la Cultura i l'Educació (Vaticà). Com passa amb les iniciatives del papa Francesc, el PEG «ha vingut per quedar-se» perquè, més que donar instruccions, mena a una manera de *ser en el món*; una cosa molt «jesuítica» que poua en

el que sant Ignasi anomenava *la nostra manera de procedir* o, en paraules més actuals, un *way of life*.

Anem al segon. *Save the date*: el 19 d'octubre del 2023, a La Salle Bonanova, se celebrarà, després de molts anys!, un nou Congrés de l'Escola Cristiana amb el lema «Som futur». És el moment de celebrar —i també comunicar a la nostra societat— els dos anys de reflexió estratègica que ha empès la Fundació Escola Cristiana de Catalunya amb una àmplia participació de persones, institucions i territoris. Us hi esperem.

Resum: *futuregem!* És de tots ben sabut que el papa Francesc posseeix una creativitat lingüística notable, fins al punt d'aparèixer *diccionaris Bergoglio* que ho testimonien. Aquesta característica és encomanadissa i d'aquí que el teòleg José Laguna empri el verb *futurejar* com a verb canalitzador del PEG per a les escoles. Som futur, *futuregem* ja ara i aquí, que és ben diferent de muntar una pel·lícula futurista de ciència-ficció.

Gaudir i patir: dues cares de la moneda de viure amb sentit

Com més estimes algú,
més exposat estàs a ser ferit
i al dolor

SIMÓN GARCÍA-VENTURA
PhD, psicòleg sanitari, director
del Màster Universitari en
Psicologia General Sanitària de la
Universitat Abat Oliba CEU

Sovint hi ha creences errònies sobre el benestar i la felicitat que no ens ajuden a desenvolupar una vida plena, com per exemple, que el benestar és l'estat natural de la persona, o que felicitat vol dir sentir sempre emocions agradables i plaents.

Però l'experiència ens mostra que les emocions agradables i desagradables, que el benestar i el malestar, són, de fet, dos costats de la mateixa moneda; que totes dues són parts intrínseques de la vida. Això ha estat històricament acceptat des de diferents tradicions religioses, i la psicologia ho ha incorporat en els seus plantejaments.

La paradoxa plantejada es pot entendre clarament quan baixem les idees a la realitat. Com més important és alguna cosa per a nosaltres, més espai hi ha per al patiment. Vegem-ne un exemple. Pensa en una relació d'intimitat. Implica molts elements positius i de benestar (estima, pertinença, donació, confiança, suport, creixement...), però també implica patiment (sacrificis, por, vulnerabilitat, discussions...). Encara més, pensa en el dolor que implica

la pèrdua d'un ésser estimat (tristesa, enuig, soledat, buidor). Aquest estat de malestar parla de la importància d'aquella persona, de l'estima i l'amor, dels moments compartits i del llegat que ha deixat. És a dir, com més estimes algú, més exposat estàs a ser ferit i al dolor.

Si volguéssim fer desaparèixer el patiment de la nostra vida, o només busquéssim aquesta «felicitat» basada en el benestar, fariem desaparèixer també tot allò de bo que hi ha en ella. Vols no patir, no discutir, no sacrificar-te, no sentir tristesa o vulnerabilitat? Val més, llavors, que no estableixis vincles amb els altres. Però, això ajuda a construir una vida plena?

La cosa seria, llavors, acceptar radicalment tot el que hi ha en l'experiència del viure, tot, tant el que és agradable com desagradable; entendre-ho com a part de l'existència i anar més enllà del patiment.

Semblaria llavors, tornant a la idea inicial, que la felicitat és una altra cosa que sentir-se bé. I segur que la resposta s'ha d'anar a buscar fora dels límits de la psicologia.

«Robotitzem les persones i personalitzem els robots»

Jordi Pigem, autor de «Tècnica i totalitarisme»

Pigem és autor d'una trilogia on reflexiona sobre els canvis de fons associats a la digitalització de les nostres vides.

El filòsof i escriptor Jordi Pigem (Barcelona, 1964) fa una mena d'*in crescendo* amb la seva trilogia iniciada amb *Pandèmia i postveritat*, continuada amb *Tècnica i totalitarisme*, i que culminarà amb un nou llibre que els lectors fidels esperen amb delit. Aquesta trilogia, publicada per Fragmenta, és impossible que deixi indiferent ningú, com tampoc no hi deixa la conversa pausada amb un home que navega a contracorrent. Una conversa que no es veurà interrompuda pel mòbil, simplement perquè Pigem forma part d'aquest 5% de la població que renega d'un invent que està transformant profundament les bases de l'existència humana. En aquest món d'incerteses i de tribulacions, aquest deixeble de Raimon Panikkar ens convida a mantenir la ment clara i el cor net.

Al llibre afirma que la «tecnologia és com el foc. Si la fem servir com una eina, amb contenció, és ben útil. Sense contenció, però, el seu efecte pot ser devastador». Quins perills té fer-la servir sense contenció?

Les tecnologies més potents que tenim avui dia poden fer molt més mal. En una enquesta que van respondre 738 experts en Intel·ligència Artificial (IA) l'estiu passat, la meitat deien que el desenvolupament de la mal anomenada IA pot portar a l'extinció de la humanitat.

«Reduint les persones a màquines, s'acaba amb la dignitat humana i deixa de tenir sentit l'ètica»

El resultat net de les xarxes socials i totes les noves tecnologies digitals, que van aparèixer com una promesa d'empoderament i llibertat, és addiccions, pèrdua d'atenció, d'empatia, d'intel·ligència i desestructuració de les relacions humanes. Tenim la primera generació de la història de la humanitat que creix tenint la majoria de les comunicacions no cara a cara, sinó simplement teclejant, fins i tot, sovint, quan estan l'un al costat de l'altre. La nostra manera d'estar al món cada vegada és més mecànica, ens està assimilant molt més a les màquines i als robots, a la vegada que estem donant capacitats suposadament humanes a les màquines. Robotitzem les persones i personalitzem els robots. Aquí alguna cosa no quadra.

El llibre es titula *Tècnica i totalitarisme*, però vostè fa servir el concepte de «totalisme». Aquest totalisme tecnocràtic és la gran amenaça contra el nucli de la persona humana?

El totalisme és l'intent de dominar-ho tot sense necessàriament ostentar el poder polític. Aquesta és en bona part l'aspiració de totes les grans companyies tecnològiques: controlar tot el que fem i el que pensem i predir quina serà la nostra propera acció. El concepte de totalisme tecnocràtic es basa en aquesta idea que la realitat és simplement dades i que cal eliminar-ne tota dimensió intangible, interior i espiritual. Yuval Noah Harari, autor de *Homo Deus* i gran divulgador d'aquesta ideologia, diu que els éssers humans són simplement algorismes. Per tant, si es mor una persona, és simplement un algorisme que ha deixat de funcionar. Reduint les persones a màquines, s'acaba immediatament amb la dignitat humana i deixa de tenir sentit l'ètica. Aquesta ideologia està penetrant per tot arreu, amb la qual cosa es perd qualsevol sentit de sensibilitat per la natura, sensibilitat estètica, sensibilitat ètica, espiritualitat... fins al punt que esdevé una mena de cop d'estat contra la naturalesa humana. Amb això s'acaba qualsevol fonament de la cultura, l'antropologia, l'espiritualitat i l'existència humana.

Per què reivindica que cal parlar d'invasió algorítmica en lloc d'intel·ligència artificial?

La intel·ligència artificial no és intel·ligència. És tan intel·ligència com una flor artificial és una flor. Sembla que és intel·ligent, però si li fas traduir a l'anglès un poema de mossèn Cinto Verdager, suposant que ho faci bé, no serà capaç d'entendre allò que ha tra-

«El totalisme tecnocràtic és una mena de cop d'estat contra la naturalesa humana»

duït. Podrà traduir *pluja* per *rain* però mai no tindrà cap experiència de què és la pluja o de l'olor del bosc després d'una tempesta. Intel·ligència implica entendre, experiència i consciència, cosa que una màquina no podrà tenir mai, per molt que en perfeccionem les connexions electròniques. Com que ha quedat establert l'acrònim IA, proposo llegir-lo com a Invasió Algorítmica, perquè a través dels algoritmes s'envaeix la nostra privacitat, les nostres relacions, les nostres feines i tot el que constitueix la cultura i la societat humana.

Les principals víctimes són els infants i els joves?

El que aquestes tecnologies estan fent amb els infants i joves no té precedents. Recentment, l'actriu Kate Winslet, en rebre un premi Bafta, va dir: «Volem recuperar els nostres fills.» A aquest extrem arriba el nivell d'addicció, de desestructuració familiar, de confusió, de sexualització, de pèrdua d'atenció i d'incapacitat d'estudiar. L'efecte és terrible. Evidentment, aquestes tecnologies no han estat dissenyades per cap grup de savis altruistes que volen fer un bé a la joventut, sinó per companyies que volen treure un profit econòmic a curt termini i que saben que com més addictes siguin els joves, i a edats més primerenques, més tindran clients per a tota la vida. Per exemple, Facebook ha desenvolupat un metavers específicament adreçat als més joves, Horizon Worlds. Pot passar que els infants i els joves, davant de qualsevol problema en la vida real, decideixin desaparèixer en aquest món virtual. Això bàsicament va contra l'esperit dels drets humans i la dignitat humana, però en el món tan accelerat i embogit que tenim no hi ha cap instància que pugui ara mateix aturar això.

La comprensió lectora dels nens de primària cau 7 punts en cinc anys, segons l'últim PIRLS (estudi internacional de progrés en comprensió lectora).

Des de fa molts anys hi ha aquesta idea de digitalitzar l'educació, de la mateixa manera que es vol fer amb la salut, l'economia, les relacions humanes, l'agricultura, la ramaderia, amb tot, cosa que va contra l'essència del que sempre ha estat l'existència humana. Com pot ser que un sistema educatiu aposti massivament per unes eines que fan baixar l'atenció i la intel·ligència? Part de l'explicació és simplement que les grans companyies tecnològiques (Microsoft, Google i Apple) fa molts anys que pressionaven els governs arreu del món per

Segons Pigem, les noves tecnologies estan transformant profundament les bases de l'existència humana.

digitalitzar l'educació. Ara bé, no hi ha cap estudi que demostrï que eclipsant els mestres i posant les pantalles al centre els nens aprenguin millor, el que sabem és que volien vendre pantalles. Amb la pandèmia es van imposar les classes a distància i suposo que totes les famílies i escoles del món van veure que era un desastre. Hauria de ser una demostració fefaent que centrar l'educació en els mitjans digitals no funciona, una altra cosa és que ho tinguis com un accessori per a qüestions puntuals. A Suècia ja se n'han adonat, han aturat en sec la digitalització de l'educació i estan invertint diners per tornar a l'educació centrada en els llibres en paper. A què esperem aquí? Estem creant un sistema educatiu que, en el fons, en comptes de fomentar que tinguem persones creatives i amb esperit crític, que és el fonament de la democràcia, tinguem persones cada vegada més robotitzades.

Una de les autores més referenciades al llibre és la filòsofa Hannah Arendt, que el 1951 va alertar que el mal radical busca fer les persones supèrflues. El totalisme tecnocràtic vol fer-nos superflus?

Hannah Arendt, en parlar dels totalitarismes de mitjan segle XX, afirma que no busquen simplement explotar l'altre en benefici propi, sinó eliminar les per-

Podeu veure el vídeo de l'entrevista a Jordi Pigem en aquest enllaç:

sones, fer-les supèrflues, sobreres. En relació amb això, parla de «mal radical». La tecnolatria actual sembla que va per aquí. Dins la lògica del sistema, cada vegada més perversa, va instal·lant-se aquesta idea que els éssers humans som sobrers, prescindibles, superflus i que, per tant, se'ns pot eliminar si convé a l'eficiència del sistema. La tecnocràcia fa que els criteris de decisió de totes les coses no siguin ja ètics, culturals o espirituals, sinó tècnics.

Les noves tecnologies són rebudes com una nova religió?

La religió avui dia més poderosa i més extensa és la tecnolatria, la idolatria de la tecnologia, és a dir, la fe desencaminada que davant qualsevol problema que tinguem personal, social, ecològic, una nova tecnologia vindrà a salvar-nos. El problema bàsic del món d'avui és que la major part de la humanitat ha estat captada per aquesta ideologia o secta, que creu en una cosa que en el fons és absurda: la salvació a través de la tecnologia, amb les seves derivades en forma de transhumanisme o posthumanisme. Una altra derivada és que la riquesa de l'esperit humà queda reduïda a la part més assimilable a les màquines, al que podríem anomenar la ment algorítmica. De tota la riquesa del que tradicionalment s'ha anomenat àni-

ma i esperit, ens quedem només amb la part calculadora, mentre que tot el que té veure amb l'art, la sensibilitat, la interioritat, l'espiritualitat i l'autoconsciència va quedant fora de joc. Per tant, davant aquesta invasió algorítmica una de les maneres de defensar el que som és precisament salvaguardar i protegir tota aquesta dimensió de l'existència humana que no és reduïble al que fan les màquines.

La dimensió espiritual i la religió és salvaguarda i reducte contra el totalisme tecnocràtic?

Hi ha molts elements que ens fan pensar que estem en un moment de tribulació com el que ha estat anticipat pel Nou Testament i per moltes altres tradicions religioses, en el qual la corrupció i la foscor s'intensifiquen cada vegada més. Però si tenim la convicció que el fons de la realitat és un fons de bé i de llum, i que el mal que hi ha al món només és una ombra d'aquesta llum i mai no té la darrera paraula, hem de poder travessar les tribulacions del món contemporani. Hem de procurar tenir el màxim possible la ment clara i el cor net, i utilitzar les eines que ens doni la nostra tradició religiosa per protegir-nos personalment i per practicar el bé i la reverència pel miracle de la vida.

«La intel·ligència artificial és tan intel·ligència com una flor artificial és una flor»

«La religió avui dia més poderosa i més extensa és la tecnolatria, la idolatria de la tecnologia»

JOAN PLANELLAS I BARNOSELL

Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

L'últim viatge

Benvolgudes i benvolguts, estic preocupat per un bon amic de fa molts anys. Va ser un home de fe. Havíem conversat sovint sobre la vida i la mort, sobre els homes i sobre Déu. No li feia por morir. De sobte es va posar greu! I els fills, enduts per l'afecte que li tenien, em van manar de no dir-li res, d'esperar... Crec que s'equivocaren i que no hi tenien dret. Potser abans, els mossens esmerçàvem més temps a fer morir bé la gent, que no pas a fer-los viure cristianament. Però l'Església té un sacrament adient a cada circumstància: el baptisme per començar la vida, la penitència per perdonar els pecats, el matrimoni per beneir l'amor..., i per quan emmalaltim seriosament, la unció dels malalts i el viàtic.

Ara deixem morir la gent massa sola. El món modern vol escamotejar-nos la mort. No es mor a casa, sinó en hospitals o als socio-sanitaris, envoltats de mitjans tècnics i de bons professionals. El més important és que el malalt no s'adoni que es mor, i després que els enterraments no destorbin la tranquil·litat dels vius i el trànsit de les ciutats. Tot això ens deshumanitza.

Morir-se és complir un dels actes més importants de l'existència humana. L'home ha de mirar la mort amb serenitat i no li podem prendre el dret de viure la seva mort. La persona que mor no s'evapora: és un comiat, un viatge que cal preparar. Per als cristians és també un naixement, un infantament, un moment fort d'esperança. És cert que no és bo esverar la gent, que cal ser realistes, alleugerir les molèsties i respectar el dolor i la intimitat de la família. Però és primer el respecte a la persona i a la fe del malalt. Tenim

dret a rebre la unció dels malalts al començament d'una malaltia important, i a rebre el viàtic, que és força per al viatge. Tenim dret que una mà amiga sostingui la nostra i, si és possible, que es creï un clima de companyia i de pregària serena i confiada entorn nostre. Tenim dret a no morir tots sols.

No vull intranquil·litzar ningú. No descriu pas la mort dels justos, sinó que expresso un desig. Sé que es mor d'accident, sobtadament, i conec morts de persones bones en les quals hom no pot fer referència a la fe, que no existeix o és molt minsa. Comprenc i respecto aquestes situacions. La salvació no depèn de la manera com es mor, sinó de la bondat d'un Déu que és Pare per a tothom, que és «compassiu i benigne, lent per al càstig, fidel en l'amor». Només vull afirmar el dret que tenim, també avui, de morir acompanyats dels sacraments de l'Església! Després de la mort ve l'angoixa de la separació. Però a la fe li correspon un tipus d'exèquies ben diferent dels honors funeraris civils i dels ritus pagans. Dolor i sentiment sí, com tothom; però res de desolació, pànic o aclaparament. Sempre fa sofrir un comiat per un temps llarg, però domina l'esperança i el to de festa. El centre de la litúrgia exequial no és la mort sinó la vida, una vida nova que comença per la força de la victòria de Jesús ressuscitat. No és un adeu, sinó només un arreuveure. Els viatges es preparen, sobretot si són importants. És normal que parents i amics ens acompanyin a l'estació o a l'aeroport. Quelcom semblant ha de passar quan es tracta de l'últim viatge, el que haurem de fer tots.

Ben vostre.

SALVADOR GIMÉNEZ
Bisbe de Lleida

Temps d'exàmens

Estimats diocesans,

Quan escric aquestes línies em ve a la memòria la meva preocupació i els meus nervis d'estudiant davant els exàmens del mes de juny. Eren uns dies molt intensos que tenien com a conclusió una alegria immensa pels aprovats i les bones notes o desenganys per no haver aconseguit allò que m'havia proposat durant el llarg curs que ara acabava.

En aquests moments tinc a la ment tots els nens i joves de la nostra família diocesana que estan passant per una situació similar. Intranquil·litat, nerviosisme, tensions en els seus cors en els seus comportaments que els provoquen un excés de contradiccions en les relacions amb els seus pares i familiars; també amb amics i coneguts. I no diguem les reaccions davant els professors i directius del centre docent que els han acompanyat al llarg de tot el curs.

També els adults, sense passar el calvari dels exàmens, tenim períodes de reflexió per examinar el nostre interior, amb el passat i el present, i analitzar idees, actituds i comportaments. Tots estem subjectes a una avaluació. Canviem les paraules però no podem escapar d'una constant revisió del nostre obrar, que es una conseqüència d'allò que som i allò a què aspirem. I segons com ens vagi en aquest procés, acabem amb l'alegria d'haver millorat o amb la decepció del fracàs.

Les institucions necessiten projectes, realitzacions i valoracions. Aquest és l'objecte de la reflexió col·lectiva que ha realitzat la nostra diòcesi i ha posat de manifest en l'última Assemblea celebrada fa tres setmanes. Els participants s'han vist obligats en aquest final de curs a passar un examen per afrontar un futur on l'evangelització sigui la realitat clau per viure amb coherència i anunciar amb molta alegria el missatge de Jesucrist. Com a comunitat eclesial, ens esforcem a

servir la nostra particular i concreta societat amb el fonament vital que envaeix la nostra existència. I aquesta proposta ha estat vàlida per a totes les èpoques. A la nostra se'ns exigeix autenticitat i coratge per a un anunci atractiu d'allò que portem al nostre cor. Així és com contribuïrem al fet que el nostre món sigui més digne i més solidari.

Alumnes, adults i institucions dediquen aquests dies amb més intensitat a avaluar tots els propòsits d'un determinat període de manera precisa i sense perdre l'esperança. Però avui ens centrem, com hem dit al principi, en els nens i joves i m'atreveixo a suggerir-vos uns breus consells per una pràctica saludable en les relacions familiars: sigueu comprensius amb els canvis d'humor que es produeixen per la pressió dels exàmens; tingueu molta paciència en el tracte amb ells donat que l'educació és com l'aigua fina que penetra molt a poc a poc a la terra preparada; redobleu les mostres d'afecte sense renunciar a l'exigència en l'acompliment de les seves obligacions i responsabilitats; possibilitau temps de silenci i de reflexió perquè puguin albirar el camí de la superació i de l'excel·lència humana; no els prometeu regals; dediqueu com a pares més temps per estar en companyia seva escoltant i parlant dels seus plans, preocupacions o dificultats; col·laboreu, si és possible per la vostra preparació, en el treball escolar que tant els empresona en aquests moments. Allò que es fa de manera ordinària durant l'any i sembla del tot acceptable, pot saltar pels aires quan impera el nerviosisme d'uns o altres.

Un últim consell, si no el principal per a tots els pares i les comunitats cristianes: presenteu com a principal model d'actuació Jesucrist, que cuida i cura, que comprèn i acompanya, que dona sentit de vida i felicitat amb les seves paraules i gestos.

Amb la meva benedicció i afecte.

COMENTARI DE LA PARAULA

Elecció i instruccions als Dotze

GLÒRIA MONJÉS

Jesús, commogut, es compadeix per la situació que pateix el poble. Cal pensar en una situació econòmica i política gens bona, però també religiosa, perquè és una multitud sense guia, no té el pastor que la mena cap al Pare, *com les ovelles sense pastor*. Els primers versets ens anuncien la missió que els deixebles hauran de portar a terme. La missió ve motivada doncs per les necessitats de la multitud que commouen el cor de Jesús. Tanmateix, des del principi és Déu pare, l'amo dels sembrats, qui té la iniciativa d'enviar els deixebles a aquesta missió, però cal que li ho demanin, perquè han de prendre consciència de la necessitat que tenen de Déu.

Abans d'explicar en què consisteix la missió, Jesús crida dotze deixebles, als quals ara anomena apòstols o enviats, i és que la missió és encomanada a tot aquell que es considera deixeble de Jesús. El número dotze fa referència a la plenitud escatològica del poble d'Israel. Un poble, que com ens repeteix Pau a les seves cartes, a partir de la mort en la creu i la resurrecció de Jesús, està format per jueus i gentils. Per tant, tots els deixebles, d'origen jueu o no, són cridats a la missió. Aquesta plenitud escatològica també ens és anunciada amb els mots «collita» i «segadors». Que

siguin Dotze respon al costum del poble d'Israel d'organitzar les comunitats a partir del número dotze de les tribus d'Israel. Per exemple, la comunitat d'essenis de Qumran tenien un consell de dotze homes.

Quan llegim en què consisteix la missió que tenen els Dotze, veiem que és la mateixa que té Jesús: anunciar el regne i guarir. Però per a Mateu encara és aviat perquè comencin a anunciar el Regne. Continuen al costat de Jesús en el camí cap a la creu i només començaran la missió després de la mort i la resurrecció de Jesús.

Aquesta missió gegantesca que tenim encomanada els creients no ha de ser lucrativa, cal fer-la efectiva de manera gratuïta i altruïsta. Formem part del projecte salvífic universal i gratuït que Déu ha pensat des dels orígens. Jesús, fill de Déu, vivia d'acord amb les paraules que ell mateix anunciava. Igual que els seus deixebles fa gairebé dos mil anys, el nostre model a seguir és Jesús, ell és el model que hem de seguir en el nostre dia a dia. Demanem també nosaltres a Déu la força i el cor necessaris per fer costat a la multitud malmenada i sense esperança que viu sense pastor. No hi ha res a fer si no som testimonis vers i coherents.

JAUME BALATEU
Biblista

CONSULTORI BÍBLIC

AGUSTÍ BORRELL
Carmelita i biblista

Es podrien descobrir encara nous textos bíblics?

De tant en tant es descobreixen textos antics que parlen de Jesús o dels seus deixebles, o d'altres personatges i temes bíblics, que havien restat desconeguts o oblidats. Hi ha hagut qui s'ha plantejat si caldria revisar el pensament cristià sobre Jesús o fins i tot ampliar el conjunt de llibres de la Bíblia.

Es tracta d'una possibilitat totalment descartada. La llista de llibres que formen la Bíblia, l'anomenat «cànon», està fixada definitivament. Per a l'Església catòlica, si bé hi havia un consens generalitzat des dels primers segles, el Concili de Trento va explicitar oficialment quins són els llibres considerats com a inspirats i, per tant, que constitueixen la Bíblia. L'acord amb les altres Esglésies cristianes és total pel que fa als 27 escrits del Nou Testament, i en canvi hi ha alguna divergència sobre un nombre reduït dels llibres més recents de l'Antic Testament.

Un dels criteris importants que es van tenir en compte per decidir quins eren els llibres bíblics és que un determinat escrit hagués estat usat i valorat de manera continuada per la majoria de comunitats cristianes dels primers temps en l'àmbit litúrgic. Per tant, fins i tot en el cas que es descobrís una carta autèntica d'algun dels apòstols de Jesús, seria molt útil i digna d'estudi, però no passaria de cap manera a formar part de la Bíblia.

PER A CONSULTES:
REDACCIO@CATALUNYACRISTIANA.CAT

Diumenge XI de durant l'any

Lectura primera

Ex 19,2-6a

Vosaltres sereu el meu reialme sacerdotal, la meva nació sagrada

Lectura del llibre de l'Èxode

En aquells dies, els israelites arribaren al desert del Sinaí, i acamparen allà, davant la muntanya de Déu. El Senyor el cridà des de la muntanya i li digué: «Parla a la casa de Jacob, comunica això als israelites: Vosaltres heu vist el que he fet als egipcis, i com us he pres sobre les ales igual que una àguila, i us he portat fins a mi. Ara, doncs, si vosaltres m'escolteu i observeu les condicions de la meva aliança, sereu la meva possessió personal, a part de tots els pobles, encara que tota la terra sigui meva. Vosaltres sereu el meu reialme sacerdotal, la meva nació sagrada.»

Salm responsorial

99

Aclameu el Senyor arreu de la terra, doneu culte al Senyor amb cants de festa, entreu davant d'ell amb crits d'alegria. **R.**

R. *Som el seu poble i el ramat que ell pastura.*

Reconeixeu que el Senyor és Déu, que és el nostre creador i que som seus, som el seu poble i el ramat que ell pastura. **R.**

Que n'és, de bo, el Senyor!
perdura eternament el seu amor,
és fidel per segles i segles.

Al·leluia

*El Regne de Déu és a prop.
Convertiu-vos i creieu en la Bona Nova.*

Lectura segona

Rm 5,6-11

Si vam ser reconciliats amb Déu al preu de la mort del seu Fill, molt més serem salvats gràcies a la seva vida

Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Roma

Germans, quan nosaltres érem encara incapaços de tot, Crist va morir pels qui érem dolents. Qui trobaríem disposat a morir per un home honrat? Potser sí que per un home bo trobaríem qui tingués la valentia de donar la vida. Doncs bé, Déu donà prova de l'amor que ens té quan Crist morí per nosaltres, que érem encara pecadors. Però després que ell ens ha fet justos per la sang de Crist, amb molta més raó, per Crist, ell ens salvarà de la pena. Perquè si vam ser reconciliats amb Déu al preu de la mort del seu Fill quan érem encara enemics, molt més ara que ja estem reconciliats serem salvats gràcies a la seva vida. Encara més: gràcies a Jesucrist, el nostre Senyor, que ara ens ha reconciliat, tenim l'honor de gloriar-nos en Déu.

Evangelí

Mt 9,36-10,8

Jesús cridà els seus dotze deixebles, i els envià

Lectura de l'evangelí segons sant Mateu

En aquells temps, Jesús, en veure aquella multitud de gent, malmenada i desesperançada com les ovelles sense pastor, se

n'apiadà, i digué als seus deixebles: «La collita és abundant, però hi ha pocs segadors. Demaneu a l'amo dels sembrats que hi faci anar més segadors.» Llavors cridà els seus dotze deixebles i els donà poder de treure els esperits malignes i de guarir tota malaltia. Els noms dels dotze apòstols són: primer Simó, anomenat Pere, i Andreu, el seu germà; Jaume, fill de Zebedeu, i Joan, el seu germà; Felip i Bartomeu; Tomàs i Mateu, el cobrador d'impostos; Jaume, fill d'Alfeu,

i Tadeu; Simó, el zelota, i Judes, l'Iscaiot, que el va trair. Jesús envià aquests dotze, tot fent-los aquestes recomanacions: «No us encamineu a les terres dels pagans ni entreu a la província dels samaritans. Aneu més aviat a les ovelles perdudes del poble d'Israel. Pel camí prediqueu, anunciant que el regne de Déu és a prop. Cureu malalts, ressusciteu morts, purifiqueu leprosos, traieu dimonis. No heu pagat res per rebre aquest poder; doneu-lo també sense pagar.»

📅 Calendari de la setmana

Lectures de la missa, Santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC A; FERIAL II)
TEMPS DE DURANT L'ANY
(SALTERI: SETMANA 3)

Juny

18. DIUMENGE

XI de durant l'any, Verd. Lectures: Èxode 19,2-6a / Salm 99 / Romans 5,6-11 / Mateu 9,36-10,8
SANTORAL: Ciríac i Paula, mr.; Marc i Marcel·lià, mr.; Marina, vg. i mr.

19. DILLUNS

Fèria, Verd. Lectures: 2 Corintis 6,1-10 / Salm 97 / Mateu 5,38-42.
O bé: **Sant Romuald**, ab. (ML), Blanc
SANTORAL: Aurora, vg. i mr.; Gervasi i Protasi, mr.; Juliana Falconieri, rel., Romuald, ab. i fund.

20. DIMARTS

Fèria, Verd. Lectures: 2 Corintis 8,1-9 / Salm 145 / Mateu 5,43-48.
A Lleida: **Sant Lluís Gonçaga**, rel. (MO), Blanc
SANTORAL: Florentina, Fulgenci i Isidor; Silveri, p. i mr.

21. DIMECRES

Sant Lluís Gonçaga, rel. (MO), Blanc. Lectures: 2 Corintis 9,6-11 / Salm 111 / Mateu 6,1-6.16-18. A

Lleida: **Sant Ramon de Roda**, b. (MO), Blanc
SANTORAL: Adolf, b.; Demètria, vg. i mr.

22. DIJOUS

Fèria, Verd. Lectures: 2 Corintis 11,1-11 / Salm 110 / Mateu 6,7-15.
O bé, **Sant Paulí de Nola**, b. (ML), Blanc. O bé: **Sants Joan Fisher**, b., i **Tomàs More**, mr. (ML), Vermell. A Barcelona: **Sant Paulí de Nola**, b. (MO), Blanc
SANTORAL: Beat Innocenci V, p.

23. DIVENDRES

Fèria, Verd. Lectures: 2 Corintis 11,18.21b-30 / Salm 33 / Mateu 6,19-23
SANTORAL: Agripina, vg. i mr.; Josep Cafasso, prev.; Zenó, mr.

24. DISSABTE

Naixement de Sant Joan Baptista (S), Blanc. Lectures: Isaïes 49,1-6 / Salm 138 / Fets 13,22-26 / Lluc 1,57-66.80

👤 El Sant 19 DE JUNY

Sant Romuald

Sant Romuald va néixer a la ciutat italiana de Ravenna als voltants de l'any 956. La seva infància la va passar gaudint dels plaers terrenals, fins que un dia va assistir a un duel a mort on participava el seu pare, Sergi. Després de veure com aquest matava el seu adversari, va quedar tan afectat que va decidir expiar el crim durant quaranta dies, com si fos totalment seu. Amb aquesta finalitat, es va retirar al monestir benedictí de Sant Apol·linar, prop de Ravenna, d'on al cap d'uns anys esdevingué abat. Posteriorment va fundar altres monestirs, dins de l'auster orde de Camaldoli, una congregació reformada de l'orde de sant Benet, a la Toscana. La història explica que durant la seva etapa com a abat va patir diversos atemptats contra la seva vida, però la Divina Providència sempre l'ajudava a escapar del perill. Com molts servents de Déu, també va ser víctima de la calúmnia, que va suportar amb paciència i silenci. En la seva vellesa, va augmentar les seves austeritats en lloc de disminuir-les. Després d'una llarga vida, el 19 de juny va morir al monestir de Castro, fundat per ell mateix al marquesat d'Ancona.

Les postures corporals a l'Eucaristia

CONSOL MUÑOZ
Franciscana missionera

En aquestes línies em referiré a una de les nostres postures corporals durant la celebració de l'Eucaristia. En especial, em fixaré en la posició adoptada en el moment de la consagració.

Existeixen unes normes establertes dins la Instrucció General del Missal Romà. En l'apartat «Gestos i postures corporals» d'aquesta Instrucció (n. 43), s'hi especifica: «D'altra banda, s'agenollaran, llevat per causa de salut, per l'estretor del lloc, pel gran nombre d'assistents o perquè altres causes raonables ho impedeixin, durant la consagració. Però els que no s'agenollin per a la consagració, que facin una inclinació profunda mentre el sacerdot faci la genuflexió després de la consagració.»

Sobre les postures del cos, el P. José Aldazábal a la publicació *Gestos y símbolos*, mostra la seva opinió sobre el fet i ho expressa així: «I que no és afer gens insignificant ho indica el fet que tot això s'ha convertit, en alguns llocs, en motiu de discussions agres entre els "progressistes" i els més "rogoristes", sobretot quan es tracta d'agenollarse o no en determinats moments de l'Eucaristia.» I ell mateix es fixa en el fet que el Missal flexibiliza la norma, d'agenollarse durant la consagració,

com ho hem vist més amunt, i afegeix: «És la postura més raonable, la de genolls, per subratllar la consciència del misteri eucarístic. Però també és possible expressar aquesta mateixa actitud de fe restant drets, com ho fan els sacerdots concelebrants, i com ho van fer tots els fidels durant el primer mil·lenni, i com ho continuen fent encara en altres ritus (per exemple el nostre, l'hispanic-mossàrab).»

En l'actualitat, quan els qui assisteixen a l'Eucaristia de diumenge són, generalment, gent gran, de certa edat, que tenen impediments per agenollarse derivats de les circumstàncies diverses de salut, és natural que durant la consagració es quedin drets. A més, s'afegeix el fet que els reclinatoris dels bancs solen de ser fusta, cosa que agreuja més la situació.

Amb tot això voldria afirmar que restant dempeus durant la consagració, es pot tenir el mateix respecte d'adoració que agenollant-se. El que compta és la disposició interior, i no només la postura exterior. Com que l'Església és mare, accepta «que altres causes raonables» impedeixin agenollarse durant la consagració. Una d'aquestes causes ja l'he exposat més amunt.

La Selva del Camp acull la 51ena Jornada nacional del Moviment de Cristians de Pobles i Comarques de Catalunya (I)

MARIBEL POU MONCLÚS

Diumenge 7 de maig, al col·legi Sant Rafael de la Selva del Camp, el Moviment de Cristians de Pobles i Comarques de Catalunya va celebrar la seva 51ena Jornada nacional. S'hi va aplegar gent de la diòcesi de Lleida, de l'arxidiòcesi de Tarragona i de diverses comarques: el Penedès, el Vallès, el Bages, el Maresme, l'Urgell...

La jornada va desenvolupar-se sota el tema del treball que s'està duent a terme durant el curs 2022-2023, «Fer camí junts», centrat en la reflexió sobre l'acompanyament i els seus diversos vessants, especialment la capacitat de deixar-se acompanyar i la disponibilitat d'acompanyar, tant pel que fa a l'interior de cada grup com enfora.

Després de la pregària inicial, va tenir lloc l'assemblea anual, al final de la qual es va retre un acte d'agraïment a Mn. Blai Blanquer pel seu comentari setmanal *on-line* de les lectures dominicals, iniciat des

del confinament per causa de la pandèmia. També va ser presentat el codi QR, que vol ser una invitació actualitzada a conèixer i a interessar-se pel moviment.

D'altra banda, el representant del moviment a la Federació Internacional de Moviments d'Adults Rurals Catòlics (FIMARC) va presentar la propera Assemblea mundial, que tindrà lloc el mes de setembre a Tailàndia, sobre «Transicions i transformacions agrícoles a les zones rurals», exigències i processos necessaris perquè siguin adequades i justes.

Els tres moments essencials de la trobada van ser els següents:

—El debat sobre l'experiència personal i del mateix grup en relació al tema del curs. Aquest intercanvi es va desenvolupar mitjançant la distribució de persones de diferents procedències en dotze grups.

La coincidència més gran rau en la importància d'haver reflexionat sobre un tema que afecta directament tothom, ja sigui la família, el grup i moviment, l'espai parroquial, en el servei, en el treball, en el veïnatge... des de la perspectiva de si s'acompanya o no i per què, de com es fa, de quins són els límits, sobretot jutjant-ho a partir de l'estil i exemple de Jesús, després d'haver aprofundit l'evangeli dels deixebles d'Emmaús especialment.

—La taula rodona, formada per dues persones del moviment, Teresa Vilà, de Lleida, i Domingo Salvador, de l'Ametlla del Vallès, i l'arquebisbe de la diòcesi de Tarragona i primat, Mons. Joan Planellas. En Domingo va fer la seva aportació des de l'experiència de sentir-se acompanyat, la Teresa ho va fer des de la perspectiva de l'acompanyant i Mons. Planellas, finalment, va referir-se a la figura del consiliari (prevere o laic/a) i també a la diversitat d'acompanyament dins de l'Església i en els moviments.

En el seu testimoni, Domingo Salvador va valorar la importància que un dia algú li oferís la possibilitat de conèixer el Moviment i avançar en el seu procés mitjançant un grup on treballés la revisió de vida i l'estudi de l'Evangeli. Un grup que, actualment, compta amb una àmplia varietat d'edats, des de la quarantena fins a doblar-la, i de procedències culturals, socials i religioses diferents. La seva experiència és que tota aquesta diversitat, viscuda des del sentit comunitari i des de la confiança, aporta una gran riquesa i creixement per a cadascú.

CERTIFICATS MÈDICS CARNET DE CONDUIR NÀUTICA I ARMES

CENTRE MÈDIC PLAÇA MOLINA

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

• COTXE, MOTO I CICLOMOTOR • PSICOTÈCNICS
• LLICÈNCIA D'ARMES • LABORALS I ESCOLARS • NÀUTICA

LABORABLES

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h

Les persones que es presentin amb un exemplar de Catalunya
Cristiana tindran un descompte
de 20 euros

www.centromedicoplazamolina.es

INFORMEU-VOS-EN: Tel. 932 188 826 - Mòbil: 639 474 741

c/ Balmes, 281, entr. 2n - 08006 Barcelona

Postals des d'Andalusia

Debat «periodístic» a Còrdova

El Fòrum Universitari Synthesis va organitzar a primers de juny una de les seves sessions per examinar la «nova conjuntura digital a la premsa i el periodisme», a Còrdova, amb la participació de cinc directores de diaris cordovesos. El col·loqui va ser coordinat i moderat per José Javier Amorós, catedràtic de Dret i articulista. L'objectiu era fer una fotografia de la situació que travessen els diaris a Còrdova en una disjuntiva marcada per la digitalització, la pèrdua de lectors de diaris i la irrupció i impacte de les xarxes socials, entre altres aspectes.

Vaig assistir amb molt d'interès a aquest Fòrum, vaig escoltar atentament la visió i exposició de cadascun dels directors dels mitjans, traient les meves pròpies conclusions. Em va agradar l'exposició del director del diari *Córdoba*, Rafael Romero, subratllant amb força la responsabilitat greu de la premsa davant del deure d'informar als ciutadans del que passa, analitzant-ne les causes i els efectes. Vaig seguir amb atenció les paraules de Francisco J. Poyato, director d'*Abc-Córdoba*, que va dibuixar amb precisió la problemàtica que s'ha presentat amb el tancament de quioscos de premsa i amb les noves modalitats tècniques per cobrir la informació. Tots ells, la directora del diari *El Día*, Raquel Montero; el director del digital *Cordópolis*, Alfonso Alba, i el director del digital *La Voz de Córdoba*, Rafael González, van exposar el panorama dels diaris i els reptes que han d'afrontar. Tots van subratllar la «riquesa informativa» amb què compta Còrdova, en editar-se tres diaris en paper i dos digitals. Va ser una gran exposició, seguida d'un col·loqui interessant. La nostra felicitació al Fòrum Universitari Synthesis, a Javier Amorós i als periodistes que ens van brindar els «paisatges informatius» dels cordovesos.

ANTONIO GIL

Sacerdot i periodista

Cartes

Per a la Sra. Anna Almuni

Vaig participar en la trobada del dissabte 20 de maig a Sant Pau del Camp. Vau parlar (Mn. Enric Termes) que hi ha diversos materials i fitxes per treballar en el Sínode a la pàgina web del bisbat. Estic a la parròquia de la Preciosíssima Sang, del barri de Sant Antoni de Barcelona. Estem impulsant un grup de treball en aquest àmbit. Em podria dir on podem trobar aquests materials?

MIQUEL NADAL ROSAS

M'alegra saber que va poder participar en la trobada a Sant Pau del Camp, tot preparant la Pentecosta, on vam fer un tast dels reptes que vivim avui a la vida de l'Església universal i les Esglésies diocesanes: la sinodalitat, el discerniment i l'anunci de Jesucrist.

Per continuar treballant-hi podeu trobar tota la documentació i el procés seguit respecte al Sínode: <https://laicat.ideasmine.com/Sinodalitat.html>

Per treballar el postcongrés de laics: <https://laicat.ideasmine.com/Dialeg.html>

La documentació sobre l'eix de discerniment la trobem al web de l'arquebisbat amb l'enllaç: <https://esglesia.barcelona/es/salgamos-discernimiento/>

En aquest procés que fem entre tots ja sabeu que per a qualsevol cosa restem a la vostra disposició.

ANNA ALMUNI DE MUGA

Delegada de formació i acompanyament del laicat de l'arquebisbat de Barcelona

Precisió matemàtica

A l'article de la pàgina 40 del número 2.280 de *Catalunya Cristiana* hi ha una errada matemàtica. On diu: «800.000 persones moren cada any a causa del suïcidi, una mort cada 4 segons» (una mort cada 4 segons significa 7.884.000 de morts cada any), hauria de dir: «800.000 persones moren cada any a causa del suïcidi, més de tres morts cada 2 minuts.»

LLUÍS NICOLAU

L'OCDE i la IA

Un estudi recent de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) assenyala que el 14% de l'ocupació és fàcilment automatitzable i que el 30% de la feina es veurà afectada per la intel·ligència artificial. Tot i que encara és més pessimista el gabinet Roland Berger, en manifestar que en vint anys la meitat dels llocs de feina podrien desaparèixer.

Serà dur adaptar-se a un món dominat per la IA.

ANNA MARIA MUNTADA BATLLE

Podeu enviar les cartes a:

redaccio@catalunyacristiana.cat

Catequistes als goigs del segle XIX

Informaven infants i joves que havien d'obrar bé a la vida

EXORTACIÓ
Pares, y Mares, tinllurs fills, y fillas valla Doctrina; y també Amos, y

PERA QUE LOS
gan cuydado de que jan ahont se ensenya fassan lo mateix los Mestres.

CHRISTIANS quis vol salvar, déu saber la Lley Divina. Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Christians puix que voleu un reanom tant singular apreneu la Lley de Deu, procuráula de guardar, lo saber, y ben obrar, la gent al Cel encamina; Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
No feréu bons Christians sens voler saber la Lley, al Infern ab los Pagans aniréu sense remey; y si algú vol escapar, déu guardar la Lley Divina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Christians quis vol salvar, déu saber los Manaments, ben creurer, y ben obrar, y també los Sagraments, fer be déu, y no pecar, fuma de la Lley Divina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Veniu prest sens tardar, no digau prou temps hi ha; ningú pot assegurar la vida fins à demà, pensau quens pot Deu donar mort suptada, y repentina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
No digau que la Doctrina fe diu solament als xichs, puix saber la Lley Divina obliga à grans, y à xichs: per los noitres mals curar, es perfeta medicina:

Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Ahont se ensenya la Doctrina, se ensenya per tothom, per la dona, y la fadrina, per lo jove, y per lo prohomo: del qui la vol ignorar, se pot dir que desatina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Pares, Mares, Amos, Mestres, com se poden escufar: si en Doctrina no son destres, ò la deixan de ensenyar? Puix no deixa de pecar lo qui als seus no encamina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Per sos fills ben colocar alguns pares se fan troffos, no curantlos de ensenyar mes que si fossen uns goffos: ells vos farán rabià, y al cor vos ferán èspina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Moltas Mares à las fillas volen ben ataviar, bonas sayas, y sandillas, bon calçar, y bon lligar; y nols fabràn ensenyar Credo, ni salve Regina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.
Als Criats, y à las Criadas han los Amos de ensenyar, y deuheu moltas vegadas dins son cor aixi pensar, qui no sab no pot mostrar, qui no veu mal encamina: Perçó vinga sens tardar ahont se ensenya la Doctrina.

V. *Benedicamus Patrem & Filium, cum Sancto Spiritu.* R. *Laudemus, & super exaltemus eum in secula.*
O R E M U S.
O *Mnipotens sempiternus Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione veræ fidei æternæ Trinitatis gloria agnoscere, & in potentia majestatis adorare Unitate: quæsumus, ut ejusdem fidei firmitate ab omnibus semper muniamur aduersis. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.*

que los Pares, i Mares, tingan cuydado de que llurs fills y fillas vajan ahont se ensenya la Doctrina; y també fassan lo mateix los Amos, y Mestres. Una edició sense dades tipogràfiques, però seguida d'una altra: *Exhortació per convidar é instar als fiels que vagin a Doctrina* (Manresa, Pau Roca, 1868). Totes dues imatges amb continguts paral·lels.

Exposaven aquests dos fulls de goigs —presentats de forma clàssica i amb les estrofes pròpies del gènere— els raonaments que, a finals del segle XIX, es creien necessaris perquè els pares estimuessin el fet d'anar a doctrina als seus infants. I que igualment era també responsabilitat d'amos i de mestres saber la doctrina i encaminar els seus pupils a conèixer-la per tal de saber com havien de pensar i obrar per viure sense equivocacions o maldecaps.

Programa pedagògic

La crida, «l'exhortació» d'aquests fulls, anava adreçada clarament a pares, amos i ensenyants. Els tres grups, amb competències que diríem ara, per fer saber als joves per què havien d'obrar bé a la vida, i com ho havien der fer. Conèixer les ensenyances de la doctrina cristiana i algunes casuístiques del seu acompliment era el més bàsic. I era, també, missió dels catequistes: dur a terme aquest programa pedagògic. Val a dir que aquella era una època en què la doctrina es difonia entre grups espontanis, en espais , convocats pels voluntaris més instruïts, de forma oral, i amb una aлегre sintonia per part de tots.

Els temps han canviat i els mitjans de comunicació són ara uns altres, i molt diferents i variats. Ara bé, la necessitat de conèixer la doctrina continua sent missió divulgativa dels catequistes, en el sentit etimològic de la paraula grega *κατήχησις* (catequesi), que significa «acció d'instruir en veu alta» i, evidentment, amb els oients davant i sobretot de manera presencial.

Des de les *Epístoles* de sant Jerònim al nou *Director* per a la cate-

NORA VELA

Membre de l'associació Amics dels Goigs i creadora del blog Bibliogoigs

L'any 1862 es publiquen a Barcelona unes *Coblas Novas*, en lo qual veurà'l lector lo resultat de la mala criansa dels pares ab los seus fills, on avisen als progenitors que han de vigilar el comportament dels seus plançons des dels sis anys en endavant, ja que «als vint ja no sou amos de vostres fills».

Poc després es publica, en forma de goigs, una altra *Exhortació* per a

Aquests goigs proposen fer la catequesi de forma presencial, oral, espontània, estimulant i motivadora

EXHORTACIÓ PER ALS QUE VAGEN		CONVIDAR É INSTAR FIELS A DOCTRINA.
<p>Cristians: qui s' vol salvar, deu saber la llei divina. <i>Jesus mana á tot cristiá que s' conformi ab sa doctrina.</i></p> <p>Cristians: puig que voleu, un renom tant singular, apreneu la llei de Deu, y procureu la guardar; lo saber y ben obrar, la gent al cel encamina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>No sereu bons cristians, sens voler saber la llei, per culpables ignorants, cremareu sense remey; y si algu vol escapar seguesca á Deu, que illumina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Cristians: qui s' vol salvar, deu saber los manaments, tenir fé, esperar y amar, y rebre los sacraments; á obrar lo bé y no pecar, la llei de Deu nos inclina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Veniu prest, no us detingueu, no digueu prou temps hi ha, puig quant menos ho penseu, la vida se acabarà; penseu que Deu vos pot dar, mort subtda y repentina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>No diguen que la doctrina, se diu sols per los petits, de la voluntat divina,</p>	<p>tots debem ser instruits; per los nostres mals curar, es perfecta medicina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>La doctrina heu de advertir, qu' es per tots los cristians, per lo que hi han de acudir, homens, donas, xichs y grans; del qui la vol ignorar, se pot dir que desatina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Pares, mares, amos, mestres, com se poden escusar, si en doctrina no son destres, ó la deixan d' ensenyar; cert, que estan sempre en pecat, no es lo que un, ó altre opina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Per los fills ben col·locar, alguns pares tot ho proban, per ferlos adoctrinar, en sa vida temps may troban; ells vos faran rabiari, y al cor vos seran espina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Moltas mares engalanan, sas fillas sens miraments, totas las festas profanan, y trencan moltas manaments; pero no s' ensenyan may, credo, ni salve Regina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Als criats y las criadas, han les amos d' ensenyar, y deuen moltas vegadas,</p>	<p>los seus costums vigilar; qui no sab, no pot guiar, qui no vetlla, mal destina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Balls, festeigs, jochs y cafés, novelas, llibres de amors, infels marits y mullers, nil objectes seductors, son del mon los tirans cruels, y la fiera mes danyina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Es necessari pensar, perque som posats aqui, pues menjar, beurer, jugar, no es pas lo nostre últim fi; lo mon esta desolat, perque ningú ho examina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Per los gustos, ó interés, ó fer figura en lo mon, ó per puntillos de rés, ben actius moltos homens son; deixan lo que ls' convé mes, y van tras de sa ruina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Lo dimoni y los mundans impios, ó indiferents, los heretges y als' pagans, contra Deu son diligents; y no temen los cristians, de sa política fina. <i>Jesus etc.</i></p> <p>Qui la llei de Deu no sab en sa perdició s' obstina. <i>Jesus etc.</i></p>
✠ <i>Emitte spiritum tuum et creabuntur.</i>	ORÉMUS.	✠ <i>Et renovabis faciem terræ.</i>
<p><i>Mentes nostras, quesumus Domine, Paracletus, qui á te procedit, illuminet: et inducat in omnem sicut tuus promisit Filius, veritatem. Qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus per omnia secula seculorum. ✠ Amen.</i></p>		

Manresa: Imprenta de Pau Roca á carrer de Lluís Roca. — 1868.

quesi, aprovat pel papa Francesc el 2020 amb el propòsit de fer entenedor el missatge de Jesús en un context de transició cultural, tot està pensat en una relació directa amb els oients. I totes dues missions tenen present la catequesi com sempre s'ha fet: de forma presencial, oral, espontània, estimulant i motivadora. I entre les persones més implicades hi ha els nostres catequistes de tota la vida.

Ensenyament de la doctrina

I tornant al que escriuen els nostres goigs, els catequistes hi estan presents sempre: «Ahont se ensenya la Doctrina,/ se ensenya per tothom,/ per la dona y la fadrina,/ Per lo jove, y per lo prohóm:/ del qui la vol ignorar,/ se

pot dir que desafina:/ Perçó vinga sens tardar/ ahon se ensenya la Doctrina.»

I també avisen que «Als Criats, y a las Criadas/ han lo Amos de ensenyar».

Les concrecions sobre el que cal saber i aprendre —recordem que som al segle XIX— diuen que són els textos de «la Llei de Déu», «els Manaments», «els Sacraments», «el Credo», «la Salve Regina»... Al final de cada cobla es repeteix insistentment: «Perçó vinga sens tardar/ ahont se ensenya la Doctrina.» Que en l'altra edició s'escriu una variant, que diu que és: «Jesús mana á tot cristiá/ que s'conformi ab sa doctrina.»

Per acabar, qui no recorda el nostre cant de tota la vida: «Anem, anem a Doctrina,/ que el bon Déu crida als infants!/ Els àngels són a la porta/ per a donar-nos les mans.»

El MNAC incorpora fragments de pintura mural a la seva col·lecció d'art romànic

Aquestes actuacions són les primeres del programa Més Romànic

La figura de Caïn incorporada recentment a la sala de Sant Climent de Taüll del MNAC.

MAC

El Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) és únic al món pels seus conjunts de pintura mural romànica, descoberts en la seva majoria a començaments del segle XX als Pirineus. En el moment de la seva descoberta, les institucions públiques catalanes van impulsar-ne l'adquisició, l'arrencament —mitjançant la tècnica de l'*strappo*— i el trasllat al Museu, on s'exposen des del 1923.

Amb motiu del centenari de les esmentades operacions, el MNAC està duent a terme una sèrie d'actuacions en el nucli principal de la col·lecció d'art romànic. El primer d'aquests projectes és la incorporació de fragments de pintura als

conjunts de Sant Climent de Taüll, Sant Pere del Burgal i Sant Joan de Boí, el cor de la col·lecció. Els equips tècnics del Museu han treballat de forma interdisciplinària en la recuperació d'aquests fragments i els han pogut identificar, estudiar i restaurar.

En el cas de Sant Climent de Taüll s'ha incorporat a l'absis la figura de Caïn, «que completa notablement la lectura de la història de Caïn i Abel a l'arc centrat per la mà de Déu. El fragment annexionat es conserva força íntegre. Durant anys s'havia exposat exempt i emmarcat, desvinculat del seu lloc d'origen a l'absis», expliquen des del MNAC.

I afegeixen: «La certesa de la seva ubicació en aquest arc s'ha pogut confirmar amb la descoberta

dels vestigis de pintura de l'església de Sant Climent i en les intervencions executades *in situ* a partir del 2013. Al mateix arc de la mà de Déu s'hi podia veure les ofrenes de Caïn i d'Abel, Caïn matant Abel i Caïn, condemnat, amb gest de penediment.»

Les anàlisis de més de quaranta mostres de l'absis i també del fragment de Caïn han permès identificar materials fins ara desconeguts sobre el procés creatiu d'aquestes pintures. Des del MNAC revelen que «s'ha pogut comprovar que els colors originals s'han mantingut amb molt poques alteracions i que la gamma cromàtica és molt més àmplia del que sabíem fins ara. El blanc, el negre i el blau aerinita, juntament amb els quatre vermells i els dos ocres, es van fer servir sols o en complexes barreges per aconseguir recrear la sensació de volum».

A les sales de Sant Joan de Boí s'incorporaran quatre fragments —en procés de restauració— de la decoració de les pintures que s'ubicaven a les columnes de l'església. Pel que fa a Sant Pere del Burgal, és un exemple de com la recerca i el coneixement sobre les obres del Museu és un procés en contínua evolució. En aquest cas, no s'incorporen noves figures sinó que es canvia la ubicació dels dos profetes, «després d'haver pogut determinar-ne la localització original a l'arc triomfal de l'absis, gràcies principalment a una fotografia antiga».

Totes aquestes actuacions són les primeres del programa Més Romànic que es realitzaran enguany, que inclou també el II Congrés Internacional Trobades Mediterrànies, una nova sala amb obres del Mestre de Cabestany i una exposició a l'església de Sant Joan d'Isil, a les Valls d'Àneu.

ACTUALITATS CIENTÍFIQUES

Concedit per primera vegada el Premi Abel de matemàtiques a un argentí

Flickr / Christian Rodrigues / R2 / ICM 2018

El matemàtic Luis Caffarelli ha estat guardonat amb aquest prestigiós premi.

MN. FRANCESC NICOLAU

Professor emèrit de la Facultat de Filosofia de Catalunya

Oi que les matemàtiques també són una ciència? Em sembla que cap dels habituals lectors d'aquesta pàgina de *Catalunya Cristiana* no m'ho negarà. Per tant, aquesta notícia que avui us vull explicar no desdiu pas d'afigurar-hi. Es tracta de la concessió del premi Abel a un argentí, Luis Caffarelli. I què vol dir el Premi Abel? Com sabeu, existeix el Premi Nobel, que s'atorga a cinc personatges que s'hagin distingit en els àmbits de la física, química, medicina, literatura i treball per la pau. Però algú va creure que s'havia de completar la llista amb les matemàtiques. Els noruecs ho van tenir en compte i el 1903 van decidir crear el Premi Abel. El nom que li donaren va ser el del matemàtic noruec Niels Henrik Abel (1802-1829), que havia tingut ressonància europea. Així doncs, és un premi que es concedeix a part dels cinc del Nobel; normalment s'anomena també «el Nobel de matemàtiques». Està dotat amb l'equivalent a uns 630.000 euros, com els Nobel. I aquest maig passat el va rebre de mans del rei de Noruega, Harald V, l'argentí que dèiem, Luis Caffarelli, nascut el 8 de desembre del 1948.

I què és el que ha fet aquest argentí per merèixer un premi tan cotitzat?

És clar que comprendreu que no us puc detallar la seva obra, perquè les matemàtiques superiors no són fàcils d'entendre. Us diré simplement que Caffarelli és un expert en la resolució d'*equacions diferencials amb derivades parcials*. Resoldre una d'aquestes equacions equival, per exemple, a explicar com es propaguen les ones que emeten els telèfons mòbils o la manera de moure's l'aire al voltant d'un avió. I molts altres fenòmens s'expressen amb una d'aquestes equacions. Nombrosos d'aquests problemes ha resolt Caffarelli. Xavier Cabré, catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya, ens diu: «Caffarelli va introduir mètodes tan revolucionaris per resoldre algunes d'aquestes equacions que tenen aplicacions en molts camps.» I més important és encara el que Helge Golden, el president del jurat del Premi Abel, afirma: «Molt pocs matemàtics vius han contribuït a la comprensió d'aquestes equacions fora de Luis Caffarelli.»

Nosaltres hem d'acabar dient que felicitem aquest matemàtic argentí i desitgem que les matemàtiques es mantinguin sempre ben considerades per la seva contribució a les altres ciències.

TRADICIONS REMEIERES

L'herba dels cinc nervis

Aquesta planta gaudeix de notables propietats antiinflamatòries i antial·lèrgiques.

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA
Arxiver dels Caputxins

L'herba dels cinc nervis (llat., *Plantago lanceolata*; cast., *llantén*) també es coneix com a plantatge i, en alguns indrets peninsulars, especialment a Portugal, se'n diu *orella de cabra*. Les seves fulles són molt aptes per preparar col·liris per a la vista cansada, mentre que les espigues del plantatge, quan són a punt de madurar, agraden molt als ocells, tant, que s'acostumava a posar-ne un brot espigat dins de les gàbies dels ocells cantadors, com ara els pinsans, canaris, verdums i cadernerres engabiats; d'ací que alguns anomenin al plantatge *grana de canari*.

El plantatge gaudeix de notables propietats antiinflamatòries i antial·lèrgiques. És una planta molt comuna que creix als erms i a la vora dels camins. N'hi ha de diverses menes segons la mida de les fulles: el *Plantago media* i *Plantago major*, tots dos de fulla més gran que no pas del plantatge més comú, que és el *Plantago lanceolata*. En alguns indrets de Catalunya hi creix una varietat de fulla molt estreta (llat. *Plantago albicans*) que, en anys passats, gaudí de gran estima per combatre els dolors hemorroïdals. Totes les menes de plantatge són, però, d'unes propietats remeieres força semblants. Així, en temps d'hivern els pastors de

casa nostra solien preparar una bullidura de fulles de plantatge i de malva per tal de combatre les afeccions catarrals i expulsar les mucositats. També, amb la fulla verda del plantatge macerada amb sal els pastors en feien cataplasmes per guarir les mossegades dels gossos i cicatritzar les ferides del bestiar.

D'acord amb tota la tradició remeiera de casa nostra, i a propòsit de les virtuts del plantatge, l'any 1751 el caputxí fra Jacint de Sarrià escriví que aquesta planta «és freda de qualitat y seca. Restreny los fluxos de sanch, y lo such de dit plantatge cura tota llaga, singularment las de la boca» (BHC, *De algunas herbas*, f. 140). Pel que fa al plantatge d'aigua, conegut també com a *orella de llebre* (llat., *Alisma plantago-aquatica*), fra Jacint posà de manifest que «és depuratiu y s'ha de prendre durant un mes a rahó de tres cullerades al dia. Untant el ventre ab aquest such cura lo dolor. És bo contra els cops, tumors y ferides; calma el mal de queixal y el dolor d'oïda. Aplicant les fulles desinfla les cames y els peus» (APCC, *Terapèutica Antiga*, s. f). En començar el mes de juliol, en la sèrie estiuenca d'enguany, us parlaré, si a Déu plau, d'algunes tradicions apícoles de casa nostra.

ANTONI MATABOSCH I SOLER

La penúltima paraula
Viena Edicions, 2023,
280 pàg.

En aquestes memòries, el doctor Matabosch repassa la seva dilatada trajectòria dins de l'Església perquè les generacions més joves de capellans i diaques, de laics i laiques, tinguin una perspectiva històrica que els serveixi per continuar, i millorar, la difícil tasca de renovar l'Església.

VICENTE CÁRCELES ORTÍ

Pío XII y España según los documentos de los Archivos Vaticanos (1939-1958)
Editorial Balmes, 2023, 740 pàg.

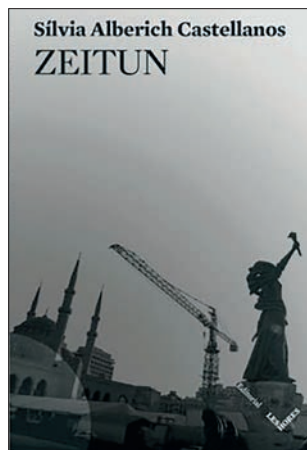
A través de la recerca als Arxius Vaticans, l'autor traça una explicació de la persecució religiosa que es va viure a Espanya durant la Segona República i fins i tot abans d'aquesta. Desgrana també com eren les relacions entre Espanya i el Sant Pare i com l'Església no sempre va donar suport a la política del règim.

BRANT PITRE

Camino de oración con Jesús
Ediciones Palabra, 2023,
384 pàg.

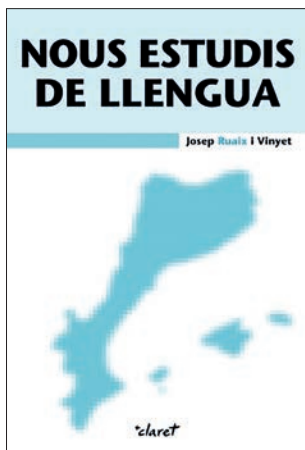
D'ençà que els primers cristians van decidir seguir Jesús, molts més han continuat les seves passes al llarg dels segles. En aquest llibre, el biblista Brant Pitre es basa en les revelacions bíbliques, les paraules de Jesús i els escrits dels místics per il·luminar el misteri i la meravella de la vida espiritual.

SÍLVIA ALBERICH CASTELLANOS

Zeitun
Editorial Les Hores, 2023, 168 pàg.

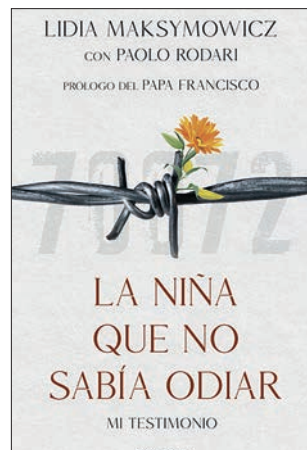
Quan la Nadine, amb vuit anys, va abandonar el Líban per ser adoptada per un matrimoni de Barcelona, va decidir refugiar-se en el seu món de records i en l'escriptura per tal d'assimilar la nova realitat. Ara que voreja els quaranta, el que més desitja és tenir un fill amb el seu company, però l'embaràs no arriba...

JOSEP RUAIX I VINYET

Nous estudis de llengua
Editorial Claret, 2023,
1.024 pàg.

Aquest volum revisa i amplia notablement els continguts publicats l'any 2016 per l'eclesiàstic, gramàtic i escriptor Josep Ruai i Vinyet a *Estudis de la llengua*, llibre editat també per Claret. La nova versió té en compte tots els canvis (d'ortografia, morfosintaxi...) que s'han produït des d'aleshores.

LIDIA MAKSYMOWICZ Y PAOLO RODARI

La niña que no sabía odiar
Roca Editorial, 2023, 224 pàg.

En aquestes pàgines se'ns explica la punyent història real de la Lidia, una nena enviada a Auschwitz que va sobreviure als malvats experiments de Josef Mengele. «L'odi només porta més odi», afirma la Lidia, i posa en relleu el poder de redempció de l'amor. El pròleg del llibre és del papa Francesc.

CRÍTICA DE CINEMA

PEIO SÁNCHEZ

Sacerdot i crític de cinema

Saviesa que toca l'espectador

Som davant d'un documental que harmonitza els testimonis forjats en la vida contemplativa d'un grapat de monges i monjos, en una realització de gran bellesa formal, que articula fotografia, muntatge i banda sonora, i un guió que permet fer aflorar la saviesa d'aquest grup de creients que es confessen a cor obert.

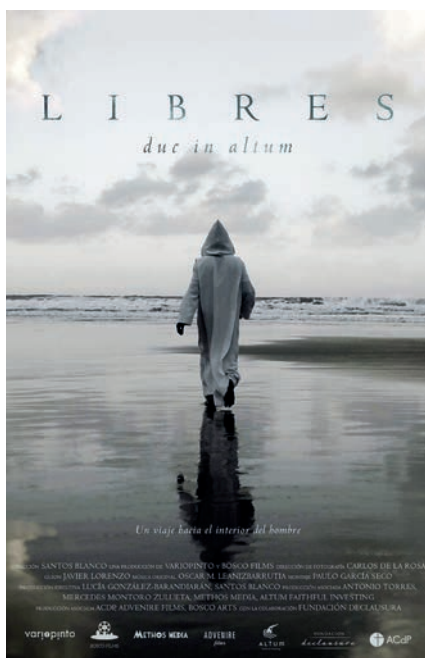
El més suggeridor de *Libres* són les confessions de les monges i monjos. Aquest gènere tan agustinià de confessar la vida aquí es realitza en un grup de persones que tenen com la principal renúncia i reserva el seu sigil, per deixar lloc al qui és la Presència silenciosa. Així doncs, les paraules que veiem han estat extretes del pou del propi interior i de l'experiència de l'Encontre que els ha transformat la vida. Narren la seva vida fora del monestir; alguns antigament casats, tots amb feina i camins diversos. Presenten la seva conversió, de vegades des de moments amb especial intensitat que els capgiren com un guant, però també en un lent procés que va germinant en el més amagat. Però, sobretot, s'emocionen quan, traspassats, revelen la seva experiència de Déu,

i la seva saviesa secreta surt a la llum i toca l'espectador.

Tals confidències podrien esdevenir ridícules a l'estil dels *reality shows*. Per això, la forma és substancial i no pas un accident. Així, la natura va esdevenint metàfora del que s'ha viscut: l'aigua que corre, el vent sobre l'herba o el tronc rugós. En un resum difícil: explicar la bellesa de les coses petites que s'expandeixen en immensitat transcendent.

El que deixa admirat de *Libres* és que ens va submergint en una paradoxa. Aparentment atrapats, un grup de bojos i boges estan empresonats sense gaudir del món. A mesura que avancem, anem descobrint que no es tracta d'uns ingenus. No són ignorants, ja que van presentant una ciència del coneixement senzilla forjada a foc de nits i dies. Tampoc no són visionaris, ja que expliquen de puntetes i entre balbotejos com han provat la visita de Déu. I encara menys són esclaus, perquè han trobat una llibertat diferent que, més que feta de tries postisses, és la realització d'un amor desbordat.

Cerqueu un temps de silenci per veure aquesta proposta. Potser us trobareu l'inesperat. I ho agraireu.

AMB BON HUMOR

«LIBRES. DUC IN ALTUM»

DIRECCIÓ: Santos Blanco

FOTOGRAFIA: Carlos de la Rosa

MÚSICA: Oscar M. Leanizbarrutia

GUIÓ: Javier Lorenzo

Espanya, 2022

Documental, 102 min.

CRÍTICA LITERÀRIA

Exercici de generositat

EDUARD LLORENS

Dues creadores, dues professores, Mercè Amat i Goretti Pomé, es mostren disposades a donar a conèixer allò tan íntim com és el procés creatiu mitjançant un diàleg epistolar prepanedèmic. Es tracta d'una tasca intel·lectual i alhora sensible, poètica i alhora pictòrica, reflexiva i alhora arrauxada. Una obra que neix des del més endins d'Amat i Pomé i que lliguen amb la seva recerca espiritual. Però que ningú no s'espanti! Està escrit de forma entenedora, directa i emocionant, com en una conversa entre dues amigues disposades a donar i a aprendre.

Obra generosa perquè no només comparteixen les seves visions, sinó que també ens participen de les seves creacions amb un tast de poemes d'Amat i obres pictòriques de Pomé. I per acabar-ho d'arrodonir, amb un pròleg del poeta Carles Duarte i un epíleg del crític Ramon Casalé, que acaben de contextualitzar els pensaments i les obres de les dues autores.

Gràcies a les dues creadores ens podem introduir en els territoris secrets de l'observació, el sentiment, la interpretació i l'expressió. Territoris que demostren que no apareix del no-res, sinó que hi ha molt treball al darrere, molt pensament, molta lectura, molt estudi, molt silenci i molta passió. És potser aquesta generositat que mostren en aquesta obra conjunta la mateixa que tenen en la seva experiència docent i en la seva voluntat de lluitar per un nou món des de fer obrir els ulls al seu jove alumnat.

Llibre rodó amb diàlegs constants entre Amat i Pomé, entre art i creació (amb totes les seves accepcions), entre poesia i pintura, entre filosofia i teologia, entre reflexió i espiritualitat. Les autores ens transmeten els matisos que permeten entendre-les millor i gaudir de les seves obres.

El diàleg s'articula en quatre cartes escrites per cada una de les autores durant un any, i dues reflexions individuals sobre per què crear. Cada grup temàtic de les cartes està precedit per una pintura i un poema que conviden a submergir-se en el cabalós riu de reflexions i vivències. Escrit tot abans de la pandèmia, ara veu la llum amb força i frescor.

UN NOU LLINDAR

Fan falta segadors

Sabem que la collita és abundant i que hem de demanar a l'amo dels sembrats que hi faci anar més segadors. Potser ho reduïm a uns pocs sembrats i amb uns segadors molt fets a la mesura de cadascú. Contemplant la collita, hem de tenir clar què hi ha sembrat, què ha començat a créixer, què ha madurat i ja està a punt de la sega. Si el qui ha d'enviar els segadors és l'amo dels sembrats, a nosaltres quina feina ens pertoca? Primer demanem-nos si ho hem inclòs a la pregària, i llavors discernim quina feina ens pertany a l'hora de desvetllar segadors, començant per un mateix. L'exigència que ens ve de part de Déu és la de ser despertadors vocacionals per al seguiment de Jesús. Una proposta, primer, a ser cristians adults amb generosa voluntat de resposta, recolzats amb un acompanyament des del testimoni de la pròpia vida. Tots som cercadors de sentit i ningú no se n'allibera, d'una resposta coherent. Hem de pensar que Déu crida, i aquesta crida pot anar dirigida a qualsevol persona i en qualsevol circumstància i edat. Déu també es fa present enmig de l'aridesa del desert quan el poble necessita refer les seves forces per seguir caminant. Pensem en els nostres deserts, els d'una societat globalitzada que busca solucions a problemes nous i s'allunya de la font que en pot ser la seva solució. La societat del benestar d'uns s'està convertint en causa del malestar de molts d'altres, per això, el camp de treball és immens i, cada cop més, més necessitat de mà d'obra. Fem el treball d'invitar personalment a respondre quan intuïm que Déu crida a algú; diguem-ho especialment als joves, convidant-los a plantejar-se seguir Jesús i anunciar-lo servint els germans.

SEBASTIÀ TALTAVULL ANGLADA
Bisbe de Mallorca

MERCÈ AMAT I GORETTI POMÉ

Art i Creació. Veus en diàleg
Témenos Edicions, 2023, 75 pàg.

Agenda

Altres bisbats

UNIVERSITAT DE LA MÍSTICA

El **cap de setmana del 7 al 9 de juliol**, a Àvila, dansa contemplativa *Danzando nuestra plenitud* amb M. Victoria Hernández. Informació: tel. 920 352 240.

Barcelona

ORATORI DE SANT FELIP NERI

El **diumenge 18 de juny**, a les 12.00, eucaristia en acció de gràcies pels 350 anys de l'oratori a Barcelona.

ESGLÉSIA DE SANT GAJETÀ

El **diumenge 18 de juny**, a les 17.00, concert de final de curs d'alumnes de cant de l'Escola Luthier a favor de la Fundació Manos Providentes (c/ Consell de Cent, 293 - Barcelona).

FUNDACIÓ JOAN MARAGALL

El **dimarts 20 de juny**, a les 19.00, presentació del llibre *La penúltima paraula. Memòries per a una Església renovada* d'Antoni Matabosch i Soler a càrrec de Carles Duarte, Llum Delàs, Antoni Matabosch Grifoll i l'autor, a la Casa del Llibre (rambla Catalunya, 37 - Barcelona).

SANTS MÀRTIRS DE VILASSAR

El **dimarts 20 de juny**, a les 19.30, conferència d'Andreu Muñoz sobre *La persecució dels cristians als segles III i IV* al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt.

DANSA CONTEMPLATIVA

El **dimecres 21 de juny**, a les 20.00, dansa contemplativa al monestir de Sant Pere de les Puel·les (c/ Anglí, 55 - Barcelona).

MONESTIR DE PEDRALBES

El **divendres 23 de juny**, a les 18.30, visita guiada *El claustre del monestir. Jardí simbòlic*. Reserves: tel. 932 563 427.

Girona

JORNADA VERDAGUERIANA

El **diumenge 18 de juny**, jornada verdagueriana al santuari de la Mare de Déu del Mont: a les 12.00, presentació del llibre *Les plantes en l'obra de Jacint Verdguer* de M. Carme Barceló a càrrec de Joan Vallès i Jordi Mir; a les 13.00, missa amb l'acompanyament musical de Jordi Lara i ofrena floral a Mn. Cinto; dinar de germanor; a les 16.00, representació de l'obra *Jacint Verdguer escriu al santuari Mare de Déu del Mont*, dirigida per Jordi Lara amb la interpretació de Valentí Maymó.

CORALS

El **diumenge 18 de juny**, a les 18.00, VI Trobada de Corals a l'església parroquial de Sant Miquel de Fluvià.

Sant Feliu de Llobregat

ORDENACIÓ SACERDOTAL

El **diumenge 18 de juny**, de 18.30, la catedral de Sant Feliu acull l'ordenació sacerdotal de Josep Sellarés i Manuel S.C. Rodríguez de mans del bisbe Agustí Cortés.

FORMACIÓ I DIÀLEG

El **dilluns 19 de juny**, a les 21.00, sessió *Impressions d'un missioner indi a Catalunya* amb Arun de Madurai (caputxi) a la sala parroquial Mn. Joan Vinyeta de Vilafranca del Penedès (pl. Santa Maria, 7).

Solsona

SANTUARI DEL MIRACLE

El **cap de setmana del 30 de juny al 2 de juliol**, trobada Art & Espiritualitat *Les pintures parlen. Iconografia i símbols* (tel. 973 291 699).

Tarragona

PEROSI

El **diumenge 18 de juny**, a les 12.30, concert d'homenatge a Lorenzo Perosi de l'Schola Cantorum-Memorial Joan M. Vilalta i Estivill a la parròquia de Sant Andreu Apòstol de la Selva del Camp.

SANT JOAN

El **divendres 23 de juny**, a les 21.45, completes de Sant Joan; el **dissabte 24**, a les 11.00, eucaristia solemne. Serà a la parròquia de Sant Joan Baptista de Valls.

MARE DE DÉU DEL LLEDÓ

El **diumenge 25 de juny**, a les 12.00, vot de poble a la Mare de Déu del Lledó al seu santuari de Valls.

Vic

MANS UNIDES

El **diumenge 18 de juny**, a les 18.00, recital de poesia musicada *El rostre de l'altre* amb Xavier Marí i Alfons Bertran a la sala de la Violeta de Centelles.

MUSEU EPISCOPAL DE VIC

El **dimarts 20 de juny**, a les 18.00, presentació del llibre *A la recerca de l'obra perduda* d'Albert Velasco; el **dissabte 24**, a les 17.00, activitat familiar *Déus, mòmies i faraons egipcis*.

COVA DE MANRESA

Del **dissabte 1 de juliol al dilluns 10**, exercicis espirituals amb David Guindulain, s.j. Inscripcions: info@covamanresa.cat.

PREGUEM PER LES INTENCIONS DEL PAPA

Perquè la comunitat internacional es compromet concretament en l'abolició de la tortura

CARME MUNTÉ MARGALEF

Que el sacerdot i teòleg granadí, de 93 anys, José María Castillo té un bon grapat de seguidors a Barcelona va quedar evidenciat a la presentació del seu llibre *Declive de la religión y futuro del Evangelio* (Desclée De Brouwer), el 24 de maig a Santa Anna. Que té detractors també és més que evident. En qualsevol cas, Castillo, que va atendre *Catalunya Cristiana* minuts abans de la presentació del llibre, no deixa indiferent ningú.

Destaca que Jesús, als seus deixebles, no els va dir «creieu en mi», sinó «seguiu-me», quina és la importància d'aquesta distinció?

La diferència entre la fe i el seguiment és que la fe és un concepte teològic mentre que el seguiment és anar per la vida com Jesús. Quan Jesús crida els deixebles es limita a una paraula: «segueix-me», i no dona motius ni arguments ni explicacions de per què, per a què, com o en quines condicions. Amb això toquem l'eix i el centre de l'Evangelí.

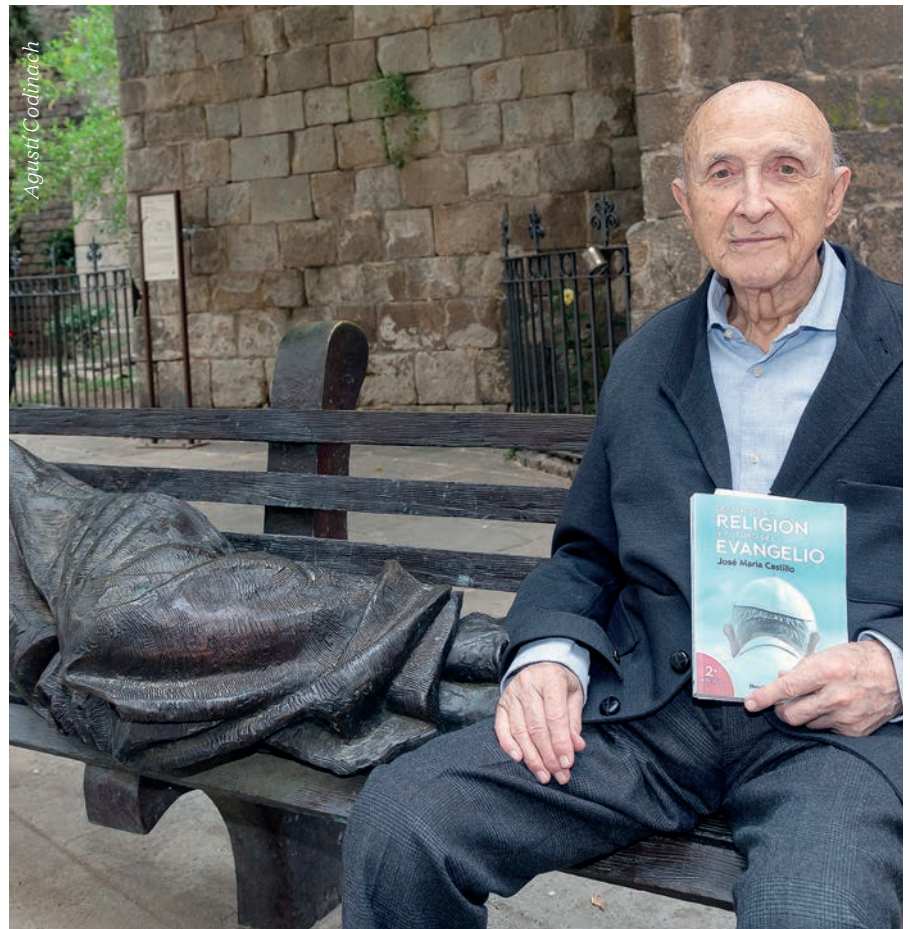
El declivi de la religió és la condició *sine qua non* per centrar-se en l'Evangelí?

El que va passar entre la mort de Jesús i l'aparició dels evangelis a partir de l'any 70 va ser ni més ni menys que l'apòstol Pau, que no va conèixer el Jesús carnal, sinó que va quedar impressionat pel Jesús glorificat i ressuscitat. En aquestes condicions, el cristianisme va difondre en alguns casos la religió de Pau, una religió de redempció, per tant, una sèrie de pràctiques i creences amb vista no pas a canviar aquest món sinó a obtenir la salvació i redempció en l'altra vida. En canvi, els evangelis no parlen de transcendència, sinó del que Jesús va fer en la seva vida terrenal, l'eix del qual són sobretot les seves obres: ser al costat dels malalts i tenir-ne cura (la salut); dels pobres (l'economia), i dels febles (l'amor). Aquest és l'eix de l'Evangelí. Per tant, la tasca primera i principal de l'Església és actualitzar la vida de Jesús.

Podem concloure que és un llibre esperançat?

Molts clergues i catòlics s'angoixen en la mesura en què la religió

José María Castillo, sacerdot i teòleg granadí

«L'Església ha d'actualitzar la vida de Jesús»

tradicional decau, mentre que a mi m'infon esperança, perquè aleshores ens quedarà l'Evangelí. El que és important és que fem actualitat l'Evangelí: on veus patiment, hi poses remei, on veus soledat, l'acompanyes, on veus feblesa, hi poses fortalesa.

Vostè ha tingut ocasió de parlar i escriure's amb el papa Francesc, que va arribar amb un missatge clau: posar els pobres al centre. Ho ha aconseguit o ho està aconseguint?

El papa Francesc és un motiu d'esperança i de visió positiva de la realitat i de la vida. És una persona molt evangèlica i per això té tants enemics al Vaticà mateix i arreu del món. Molta gent no l'aguanta ni el suporta, quan en realitat és el Papa més evangèlic que jo he conegut mai.

És l'hora dels laics i, en especial, de les dones? Com s'imagina les comunitats del futur?

Seràn comunitats de laics que es reuneixen però no en temples. La distinció entre el sagrat i el profà, entre el clerical i el laic, ha de desaparèixer, i el que ha d'aparèixer són seguidors de Jesús que visquin el seu Evangelí i que tinguin una manera de viure que doni importància als infants, als pobres, a les dones... Tot això que si es fa a l'Església és per caritat, no s'ha de fer per caritat, sinó per humanitat, perquè ens humanitzem i perquè volem humanitzar aquest món tan deshumanitzat. La paraula «clergat» no apareix al Nou Testament, i en canvi des del segle III-IV s'ha convertit en l'eix i centre del cristianisme. A l'Evangelí no es parla de clergat sinó dels qui segueixen Jesús.

A PARTIR D'ARA, MÉS ESTEL! MÉS MÚSICA!

Un nou canal exclusivament
dedicat a la música, online i per a tu.

ACCEDEIX-HI A TRAVÉS
DEL WEB I L'APP DE RÀDIO ESTEL

www.radioestel.cat

